

KLAIPĖDOS MIESTO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS STRATEGIJA

Strategijos sprendiniai

Lapkričio 15 d., 2016 m.

Santrumpos

KDP	Kultūros paveldo departamentas
KMS	Klaipėdos miesto savivaldybė
KMSA	Klaipėdos miesto savivaldybės administracija
KTIC	Klaipėdos turizmo informacijos centras
KU	Klaipėdos universitetas
LR	Lietuvos Respublika
LR AM	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
LR SusMin	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija
Strategija	Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos strategija
VŠĮ	Viešoji įstaiga

Turinys

SANTRUMPOS	2
TURINYS	3
ĮVADAS	4
1. ESAMOS KLAIPĖDOS KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS SITUACIJOS APŽVALGOS IŠVADOS	5
1.1. Klaipėdos miesto ir jos dalių urbanistinės raidos apžvalga.....	5
1.2. Klaipėdos kultūros paveldo objektų ir kompleksų naratyvai.....	10
1.3. Klaipėdos kultūros paveldo objektų apžvalga: paveldo objektų padėtis mieste ir įveiklinimo potencialai.....	13
1.4. Šalies ir Klaipėdos miesto paveldosaugos apžvalga.....	16
2. KLAIPĖDOS KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS VIZIJA	18
3. KLAIPĖDOS MIESTO KULTŪROS PAVELDO SAUGOJIMO, NAUDOJIMO, PAŽINIMO IR ATGAIVINIMO PRIORITETINĖS KRYPTYS	19
4. METODAI, KURIE UŽTIKRINA SĖKMINGĄ KLAIPĖDOS MIESTO KULTŪROS PAVELDO SAUGOJIMĄ, NAUDOJIMĄ, PAŽINIMĄ IR ATGAIVINIMĄ	20
5. KLAIPĖDOS MIESTO KULTŪROS PAVELDO SAUGOJIMO, NAUDOJIMO, PAŽINIMO IR ATGAIVINIMO VEIKSMŲ IR PRIEMONIŲ PLANAS	21
5.1. Prioritetas 1: Kultūros paveldo apsaugos organizavimo tobulinimas.....	21
5.2. Prioritetas 2: Svarbiausių Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvų atskleidimas ir saugojimas	23
5.3. Priemonių plano suvestinė	32
6. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS, RODIKLIŲ IR VERTINIMO SISTEMA	37
7. FINANSINIŲ IR EKONOMINIŲ RODIKLIŲ ANALIZĖ IR VERTINIMAS	38
7.1. Finansinis Strategijos įgyvendinimo planas	38
7.2. Socialinė-ekonominė Strategijos įgyvendinimo nauda.....	38
7.3. Finansinė ir ekonominė dabartinė grynoji Strategijos priemonių įgyvendinimo vertė	39

Įvadas

Klaipėda – Lietuvos uostamiestis, išsiskiriantis savo urbanistine struktūra, architektūra, istorija ir kultūros paveldu. Šio miesto kultūros paveldą sudaro išskirtinę išliekamąją vertę turinčios vietovės ir objektai, kurių miesto savivaldybėje priskaičiuojama virš keturių šimtų. Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos strategijos tikslas yra pateikti veiksmų ir priemonių planą, numatantį, kaip saugoti, naudoti, pažinti ir atgaivinti šiuos vertingus kultūros paveldo objektus ir vietoves.

Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos strategiją sudaro dvi pagrindinės dalys. Pirmoji, esamos situacijos analizė, buvo pristatyta 2015 metų gruodžio mėnesį. Antrąją dalį sudarantys strategijos sprendiniai yra pristatomi šiame dokumente.

Esamos situacijos analizę sudarė Lietuvos Respublikos bei užsienio valstybių paveldosaugos apžvalga (teisinės aplinkos, kultūros paveldo apsaugos įgyvendinimo patirties, strategijų rengimo gairių apžvalga ir palyginimas). Be to, esamos situacijos analizėje įvertinta Klaipėdos miesto kultūros paveldo situacija, siekta identifikuoti būdingiausias paveldo objektų bruožus ir įžvelgti potencialus įveiklinimui, savybių atskleidimui bei galimybes rengiamai strategijai. Abi dalis apibendrina Klaipėdos miesto kultūros paveldo stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizė.

Sėkmingai Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos strategijai parengti 2016 m. balandžio 7 d. Klaipėdos miesto savivaldybės administracijoje buvo organizuotas susitikimas su miesto visuomenės atstovais ir specialistais. Diskusijų metu išskirti svarbiausi Klaipėdos miesto istoriniai naratyvai bei įvardintos prioritetingos paveldosaugos kryptys.

Šiame dokumente yra apžvelgiama Klaipėdos miesto ir jos dalių urbanistinė raida bei pristatomi kultūros paveldo naratyvai, kuriuos suponavo esamos situacijos analizės rezultatai bei diskusija su miesto bendruomene ir ekspertais. Dokumente pristatoma esamos situacijos analizės santrauka – kultūros paveldo objektų analizės bei paveldosaugos apžvalgos išvados, kurios tapo pagrindu siūlant strategijos prioritetingas kryptis. Toliau pristatoma suformuota miesto paveldosaugos vizija, strategijos prioritetai, jų tikslai, įgyvendinimo metodai, veiksmų ir priemonių planas, strategijos įgyvendinimo priežiūros, rodiklių ir vertinimo sistema bei finansinių ir ekonominių rodiklių analizė ir vertinimas.

1. Esamos Klaipėdos kultūros paveldo apsaugos situacijos apžvalgos išvados

1.1. Klaipėdos miesto ir jo dalių urbanistinės raidos apžvalga

Klaipėdos miesto urbanistinė struktūra, architektūra ir paveldas išsiskiria visos šalies mastu. Tai lėmė miesto geopolitinę ir geografinę padėtį – pasienio pilis, šimtmečius trukęs priklausymas vokiečių ordinui, jūros, upių ir Kuršių marių sankirta. Klaipėdos miesto istorijoje galima išskirti du ryškius etapus. Iki XVIII a. vid. Klaipėda – tai miestas-tvirtovė, kurios svarbiausias statinys yra pilis ir bastioniniai įtvirtinimai; vėlesnio laikotarpio Klaipėda – tai uostamiestis, svarbus jūrų prekybos ir pramonės centras, kur svarbiausiu objektu buvo ir vis dar yra uostas. Šių skirtingų raidos etapų ekonominis, kultūrinis ir socialinis gyvenimas suformavo dabartinę Klaipėdos miesto erdvinę struktūrą, kuri yra saugomas, vertinamas ir tyrinėjamas kultūros paveldas.

Šiame skyriuje apžvelgiama istorinė erdvinė miesto raida, svarbiausios istorinės vietovės, gatvės, jų atsiradimas, stilistika ir bendras vaizdas. Urbanistinis paveldas yra tinkamas atspirties taškas toliau pristatyti miesto kultūrinį paveldą per istorinius naratyvus ir saugomus paveldo objektus.

Miestas-tvirtovė XIII–XVIII a.

Klaipėdą, arba *Memel*, kaip gynybinę pilį, istorinėje sausumos ir vandens kelių sankirtoje, Dangės upės žiotyse XIII a. įkūrė Livonijos ordinas ir Kuršo vyskupas. Prie pilies kūrėsi miestas – Klaipėda. Ilgą laiką tai buvo mažas ir kompaktiškas miestas, telpantis nedidelėje saloje tarp Dangės upės atšakų. XVI a., mieste padaugėjęs pastatų, išryškėjo taisyklingas miesto planas su stačiakampiais kvartalais, statmenomis gatvėmis ir dviem pagrindinėmis besikertančiomis gatvėmis – Turgaus ir Tiltų. Ši urbanistinė struktūra, atspindinti viduramžių miestų kūrimosi tradicijas, yra išlikusi iki šiol – tai **Klaipėdos senamiestis**.

XV–XVI a. šalia miesto, pilies žemėse ėmė rasti Klaipėdos priemiesčiai. Kitame senosios Dangės krante formavosi Odų priemiestis, nuo XVII a. vadinamas **Fridricho miestu**. Didžiojoje šios teritorijos dalyje gyveno amatininkai, tai žymi ir iki šiol išlikę gatvių pavadinimai (pvz., Šaltkalvių, Skerdėjų, Vežėjų). Fridricho mieste gatvės atsirado palaipsniui, stichiškai, be išankstinio plano, čia – didesni nei senamiestyje, nevienodi kvartalai.

XVII a. senamiestis ir Fridricho miestas apjuosti bastioniniais įtvirtinimais. **Miestas ir pilis tapo uždara tvirtove**. Užpylus senąją Dangę, miestas tapo itin kompaktiškas.

Iš šio Klaipėdos miesto raidos laikotarpio išliko dabartinio senamiesčio, sudaryto iš senųjų miesto dalių (Senamiesčio ir Fridricho miesto), urbanistinė struktūra, gynybinių įtvirtinimų ir pilies liekanos. Didžiausia Klaipėdos senamiesčio netektis yra iki šių dienų neišlikusios miesto šventovės ir orientyrai – bažnyčios. Svarbiausia jų – tai Šv. Jono bažnyčia, galutinai nugriauta po Antrojo pasaulinio karo.

Uostas ir pramonės miestas XVIII–XX a.

Klaipėda jau XV a. pradėjo reikštis kaip jūrų uostas. Visgi jūrų prekyba pradėjo klestėti tik XVIII a. pab., po Septynerių metų karo, kai Klaipėda neteko strateginės gynybinės reikšmės, sustiprėjo uostas ir prasidėjo medienos prekyba su Anglija. Sustiprėjęs uostui, miestas pradėjo augti, pradėti statyti nauji pastatai, padidėjo Dangės vaidmuo. **Upė išryškėjo kaip kompozicinė miesto ašis**. Sparčiai augo kitame upės krante, už Biržos tilto, esantys priemiesčiai: Krūmamiestis, Vitė.

Piliai praradus miesto dominantės vaidmenį, pradėti sausinti gynybiniai grioviai, griaujami ravelinai, nukasami pylimai, jų vietoje sodinami medžiai, įtvirtinimų sistema išparduodama sklypais, ardoma pilis. Iki XIX a. pab. pilis ir įtvirtinimai galutinai susijungė su miestu.

Miesto raidai didelę įtaką padarė 1854 m. didysis gaisras, iš esmės suniokojęs visą miestą. Po gaisro Klaipėdą imta intensyviai atstatinėti, miestas sparčiai augo, prasidėjo naujas miesto industrializavimo

etapas. Pastatytas dujų fabrikas, iškastas Vilhelmo kanalas. Visuomeninėms įstaigoms užstatomos naujosios Klaipėdos dalys – Krūmamiestis ir Vilhelmo miestas. Vičių priemiesčiai sujungti su miestu.

XX a. pr. miesto panoramoms vis didesnės įtakos turėjo pramoniniai pastatai: celiuliozės fabrikas, trąšų įmonė, skerdyklos kompleksas, locmanų ir vandentiekio bokštai. Pastatyta moderni elektrinė. Elektrinės bei celiuliozės fabrikų kaminai tapo svarbiais akcentais.

Miestas sparčiai plėtėsi į šiaurę nuo Dangės upės. Čia formavosi ir sparčiai augo Klaipėdos priemiesčiai, dabar vadinami Naujamiesčiu. Naujamiesčio urbanistinė struktūra, pagrindinės gatvės ir erdvės yra išlikusios iki šiol. Prabangūs gyvenamieji namai, visuomeniniai bei industriniai pastatai ir sandėliai žymi šios miesto dalies turtingą istoriją.

Šiauriniai miesto rajonai

Krūmamiestis. Seniausia Naujamiesčio dalis yra Krūmamiestis. Tai – Klaipėdos priemiestis, kuriame, kitapus Dangės, buvo gyvenama jau nuo XVI a. Dėl karų jis buvo ne kartą sudegintas ir realiai pradėjo kurtis XVII a. kaip amatininkų ir pirklių miestas, vėliau tai tapo miesto pramonės zona. Pirmieji pastatai statomi padrikai pabirę, vėliau pradėti statyti palei gatvę nuo Biržos tilto, o XVII a. vid. planuose jau matoma magistralinė H. Manto (anuomet – Ilgoji) ir Liepų gatvės. Krūmamiestio kvartalai erdvesni, didesni, derinami prie pagrindinių gatvių. Priemiestis vystėsi aplink dabartinės Puodžių, Ligoninės ir Liepų gatves. Pagrindinė – Liepų – gatvė susiformavo kaip Žąsų turgus. XVIII a. pab. turgus neteko reikšmės, nes šioje gražioje miesto dalyje prie upės ir Liepų gatvės pradėjo kurtis turtingieji miestiečiai, statomi prabangūs, iki šių dienų išlikę namai su sodais ir gėlynais. Turgaus vietoje nutiesta reprezentatyvi gatvė apsodinta medžiais. XIX a. pr. – Krūmamiestio proveržio ir spartaus augimo pradžios metai. Klaipėdai tapus laikinąja Prūsijos sostine, šioje teritorijoje gyveno karališkoji šeima. Šiuo laikotarpiu daugiau dėmesio pradėta skirti miesto tvarkai, švarai, Liepų gatvė virto bulvaru.

Ilgoji (dab. H. Manto) gatvė susiformavo XVII a. pab. nuo Biržos-Liepos gatvių sankirtos link miesto kareivinių. XVIII a. pab. gatvė galutinai susiformavo ir gavo vardą – Ilgoji.

Vilhelmo miestas. XIX a. pr. Klaipėda išsiplėtė šiaurės kryptimi, prijungus prie miesto teritoriją, skirtą statyboms, esančią už Krūmamiestio ir kurią vėliau imta vadinti Vilhelmštatu arba Vilhelmo miestu. Klaipėdos miesto plėtrai didelę reikšmę turėjo 1875 m. atvestas geležinkelis ir Vilhelmo mieste pastatyta geležinkelio stotis. Tai paskatino spartų miesto augimą: planuojami didesni kvartalai, dideli pastatai skiriami visuomeninėms funkcijoms (seminarijai, kareivinėms), intensyviai užstatoma pagrindinė Liepojos (dab. H. Manto gatvė). Vilhelmo miestas įkurtas ant kelio į Tauralaukį, klaipėdiečių mėgtą poilsio vietą, todėl čia pradėjo kurtis vasaros restoranai su poilsio sodais. Didžiausią sklypą Vilhelmo mieste turėjo Šaulių gildija, pastačiusi Šaulių namus ir įkūrusi tuo metu reikšmingą miesto kultūrinį sodą-parką.

XIX a. pr. skyrus žemes Vilhelmo miestui, Klaipėdą sudarė keturi miestai – senamiestis, Fridricho miestas, Krūmamiestis ir Vilhelmo miestas. 1800 m. plane Klaipėdos dalis dešiniajame Dangės krante pirmą kartą pavadinama Naujamiesčiu (*Neu Stadt*).

Vičių priemiesčiai. Vitės – taip buvo vadinami kaimai, kur nuo seno marių pakartėse gyveno žvejai. Pirmą kartą Vitė prie Klaipėdos minima XV a. Vėliau atsirado Mažoji ir Didžioji Vitės. Didžioji arba Karališkoji Vitė XIX a. jau buvo laikoma pramoninė Klaipėdos dalimi, garsėjančia karčemomis. Čia gyveno uosto pagalbinkai, priemiestis formavosi pagal uosto reikmes. Vitėje gyventojų skaičius prilygo miestui ir, planuojant gynybinius pylimus, į miesto teritoriją buvo įtrauktas ir Vitės priemiestis. Vitės kaimų gatvių struktūra skirtinga, ji augo palaipsniui, neplanuotai, kvartalai lipdomi vienas prie kito. XX a. pr. pramonė bei uosto plėtra nustūmė Vitę toliau nuo vandens ir Kuršių marių kranto. Ilgainiui buvę žvejų kaimai, išaugę į urbanizuotą priemiesčius, tapo ištisine uosto ir pramonės zona.

Miestas-kurortas

Iki XVIII a. pab. Klaipėda buvo miestas smėlio dykynėje. Nuolatinė kova su smėliu paskatino apsodinti jūros prieigas mišku, ir jau XIX a. pab. Klaipėda buvo apsupta žmogaus suformuotos žalumos. Taip pradėta šią žalumą naudoti rekreacijai, paskelbtos miesto maudyklų zonos Melnragėje ir ties Kogaliu. Melnragės pajūrio kaimai bei Giruliai vystėsi kaip rekreacinės miesto dalys, čia statomos vilos, kavinės.

Tuo tarpu Smiltynė, nuo viduramžių žinoma perkėla per marias su karčema ir pirmoji Kuršių Nerijos gyvenvietė, kurortu tapo tik nuo 1900 m., kai miestas įsigijo žemės statyti viloms. Smiltynėje iškilo daug gražių pastatų, kurhauzas, įrengiami takai link plažų. Be pajūrio plažų, Klaipėdiečių mėgstama prisivaikščiojimų ir poilsio vieta buvo ir istorinis Tauralaukio dvaras.

Tarpukariu Lietuvos valdžia rūpinosi piliečių sveikatingumu, todėl ypač suaktyvėjo rekreacinių zonų, maudyklų ir parkų reikšmė. Tiek tarpukariu, tiek Tarybų Lietuvos laikotarpiu Klaipėda vystėsi ne tik kaip pramonės uostas, bet ir kaip kurortas. Sovietmečiu kaip rekreacinė zona ypač išplėtotą Smiltynė, pasižymėjusi visuomeniniais kultūriniais pramoginiais objektais, rekreaciniais takais, poilsivietėmis, gelbėjimo stotimis, istorinis fortas pritaikytas muziejui.

Klaipėda tarpukariu

1923 m. Lietuvai prijungus Klaipėdą ir jos kraštą, miestas, būdamas uostu, šaliai tapo gyvybiškai svarbus, daug investuota į miesto gerovę siekiant jį integruoti į bendrą valstybės audinį. Visų pirma, plėsta uosto infrastruktūra, iškastas naujas Žiemos uostas, įkurtas maisto uostas, plėsta pramonė, statyti tekstilės fabrikai, elektrinė, nauji visuomeniniai pastatai, aukštosios mokyklos, ligoninė, gimnazija. Klaipėdos gyventojų skaičius išaugo pusantro karto, į miestą kėlėsi šeimos ir trūko gyvenamojo ploto, todėl imta statyti gyvenamuosius namus. Pastatyti nauji gyvenamieji kvartalai prie S. Daukanto gatvės ir stoties, Smeltėje. Mieste Bauhauzo dvasia įkvėptus pastatus projektavo užsienio ir Lietuvos architektai. Dauguma tarpukario laikotarpiu pastatytų pastatų turėjo daug Lietuvai būdingo modernizmo stiliaus apraiškų: pastatų architektūra pasižymėjo charakteringais regioniniais bruožais, ypač – fasadų apdailoje.

Klaipėdoje Nepriklausomybės laikotarpiu pradėtos centrinių gatvių bei kai kurių pastatų rekonstrukcijos, susirūpinta miesto rekreacinių, viešųjų erdvių ir želdynų trūkumu, įrengta Lietuvninkų aikštė. Statomi nauji keliai, tiltai, geležinkelio linijos. Klaipėda su Kaunu sujungti nauju autokeliu, kuris nulėmė naujos komunikacijos vakarų-rytų kryptimi svarbą.

Naujų pastatų ir infrastruktūros statybų mastas Lietuvos Respublikos laikotarpiu buvo itin svarbus lemiant dabartinę Klaipėdos miesto, ypač – Naujamiesčio, struktūrą, architektūrą ir bendrą vaizdą.

Klaipėda sovietmečiu

Klaipėda po II Pasaulinio karo atiteko Lietuvos TSR. Pirmaisiais pokario metais didelės lėšos skirtos uostui, laivybos, žuvies pramonės plėtrai. Klaipėda ir toliau vystėsi kaip svarbus pramonės centras ir reikšmingas uostas prekiaujant tarp rytų ir vakarų. Darbo vietų augimas skatino naujų gyventojų kėlimąsi ir gyvenamųjų rajonų poreikį. Nuspręsta Klaipėdą vystyti kaip pavyzdinį linijinį miestą, plečiant gyvenamuosius rajonus pietų kryptimi. 7-ajame dešimtm. mieste įgyvendinama modernizmo architektūros ideologija: Taikos prospektas vystomas kaip linijinis centras-miesto ašis, prie jo formuojami visuomeniniai centrai, komponuojami aukštybiniai pastatai, statomi laisvo planavimo gyvenamieji kvartalai, naudojama masinė serijinė statybos industrija.

Šiuo laikotarpiu Klaipėdoje statyta daug visuomeninės paskirties objektų: aptarnavimo centrų-kompleksų gyvenamuosiuose rajonuose, išskirtinės architektūros objektų, tokių kaip Klaipėdos kultūros rūmai (dabartinis Muzikinis teatras), santuokų rūmai, parodų rūmai, dramos teatras, viešbutis Klaipėda. Tarybiniu laikotarpiu kūrusių Klaipėdos architektų visuomeniniai pastatai dėl medžiagų, konstrukcijų, spalvinių sprendimų turi urbanistinio ansamblio bruožų. Tai kūrė vientisą miesto vaizdą ir gali būti įvardijama kaip klaipėdietiškas architektūros stilius.

Paveldosauga 1945–1990 m.

Kuriant modernų tarybinės Klaipėdos vaizdą, istorinių miesto dalių reikšmė ir požiūris į paveldą kito.

Senajo užstatymo struktūra buvo ženkliai suniokota pirmaisiais pokario dešimtmečiais. Po karo naujai besikurianti klaipėdiečių bendruomenė buvo atvykėliai, neturintys asmeninių ryšių su miesto istorija. Be to, ideologiškai Klaipėda buvo traktuojama kaip vokiškas, t.y., priešų, miestas. Dėl šių priežasčių atstatinėjant Klaipėdą senamiesčio ir jo vertybių buvo paisoma mažai. 1952 m. miesto generalinis planas numatė vakarinę pramonės ir uosto zoną, kuri užprogramavo senamiesčio naikinimą: gyvenamieji rajonai buvo atskirti nuo marių, pramonės zonoje atsidūrė didelę istorinę ir kultūrinę vertę turinčios Klaipėdos

pilies liekanos, išgriauta vakarinė senamiesčio dalis, dalis Vitės priemiesčių, nutraukti ryšiai palei marias tarp naujamiesčio ir kurortinių vietovių. Pokario laikotarpiu Klaipėda pradaro savo siluetą: buvo galutinai nugriautos karo metu apgriuvusios bažnyčios, jų tarpe – ir miesto dominantė Šv. Jono bažnyčia. Pagrindinis Naujamiesčio urbanistinės struktūros pakitimas – tai Atgimimo (buv. Tarybų, Lenino) aikštės erdvių suformavimas: 1948 m. sunaikinta Biržos gatvė ir užstatymas, suformuota aikštės erdvė, pakeista Biržos tilto kryptis ir pratęsta iki H. Manto gatvės, 1963 m. pastatyti aukštybiniai kultūros rūmai (dab. Muzikinis teatras).

7-ajame dešimtm. požiūris į paveldą pasikeitė. Suvokta, kad Klaipėda turi unikalų senamiestį; kad miesto kultūrinį, urbanistinį, architektūrinį paveldą reikia saugoti. Pradėta gilintis į gatvių struktūrą, tiriamos pilies ir gynybinių įtvirtinimų liekanos, vertinami fachverkiniai pastatai ir statinių kompleksai. 1963 m. parengtas senamiesčio rekonstrukcijos projektas, po kelerių metų parengta piliavietės ir bastionų atkūrimo vizija. 1975 m. regeneracijos plane istorinė dalis apibrėžta kaip ypatingos vertės paminklas ir po 1977 m. generalinio miesto plano istorinė Klaipėdos dalis pradedama kompleksiskai regeneruoti ir vystoma kaip linijinio miesto pagrindinis visuomeninis ir kultūrinis centras. Senamiestyje vykdomi archeologiniai tyrinėjimai, vyksta pastatų restauracijos darbai, planuojami nauji visuomeniniai pastatai, kurie maksimaliai pritaikomi prie esamo užstatymo ir struktūros. Siekiama paversti senamiestį kultūrine-rekreacine zona, numatomi pėsčiųjų ryšiai, želdinių sistema. Pagrindinis traukos centras miesto istorinėje dalyje – dab. Atgimimo aikštė, kurios erdvinė kompozicija baigta formuoti 9-ajame dešimtm. nugriovus vertingus muzikos mokyklos, gaisrinės pastatus ir pastačius Klaipėdos viešbutį. Nepriklausomybės metais kompleksas dar papildytas aukštybiniais K ir D pastatais.

Kompleksiškas 1975 m. senamiesčio regeneracijos planas nebuvo visiškai įgyvendintas, nes sparčiai augančiame Klaipėdos mieste, senamiesčio atnaujinimas, nebuvo prioritetinga miesto plėtros sritis. Nepaisant bandymų regeneruoti senamiestį, didelė dalis istorinių erdvių-urbanistinių miesto struktūros dalių jau buvo prarasta. Didžiausi senamiesčio ir naujamiesčio pakitimai sovietinės valdžios laikotarpiu buvo dabartinės Pilies gatvės nutiesimas, atskyręs piliavietę nuo senamiesčio, piliavietės užstatymas gamyklomis, naujamiesčio struktūros pakitimai, Atgimimo aikštė, M. Mažvydo alėja, naujamiesčio užstatymas tipiniais daugiabučiais, skveras dešiniajame Dangės krante, Vydūno mokyklos zona, Karlskronos aikštė, Kūlių vartų prieigos ir Skulptūrų parkas vietoj sunaikintų senųjų kapinių.

Klaipėdos raida atgavus nepriklausomybę

Atgavus nepriklausomybę, staiga pasikeitusi politinė ir socialinė-ekonominė sistema darė didelę įtaką Klaipėdos ir kitų didžiųjų Lietuvos miestų raidai. Spartus automobilių skaičiaus padidėjimas užpildė tam nepritaikytas istorinių miesto dalių gatves bei sovietinių mikrorajonų kiemus, nauji ir aukštybiniai pastatai pakeitė miesto siluetą, privačių gyvenamųjų namų statyba lėmė miesto išskydimą į priemiesčius, prekybos centrų prie magistralinių gatvių atsiradimas bei gyventojų skaičiaus mažėjimas lėmė gyvybingumo praradimą istorinėse miesto dalyse. Klaipėdos senamiestis tapo mažiau patrauklus komercijai ir gyvenimui.

Išvados:

Klaipėdos urbanistinė struktūra atspindi visus miesto istorijos laikotarpius: buvusi gyvybinė tvirtovė, viduramžių miestas, industrializuojamas ir klestintis jūrų prekybos centras, tarpukario Lietuvos uostas, modernistinis linijinis miestas bei XXI a. didmiestis. Šie laikotarpiai yra matomi miesto kvartaluose, mastelyje, erdvėse, siluete ir architektūroje. Šio Klaipėdos savitumo išsaugojimas ir kryptingas vystymas turi išlikti miesto plėtros prioritetinga kryptimi. Šiandien, augant šalies ekonomikai ir didėjant užsienio turizmui, Klaipėda turi visas galimybes panaudoti savo kultūrinį paveldą ir istoriją stiprinant miesto identitetą, skatinant turizmą ir rekreacinę infrastruktūrą, didinant senųjų miesto dalių gyvybingumą ir priartinant miestą prie vandens.

Informacijos šaltiniai:

- J. Tatoris. *Senoji Klaipėda. Urbanistinė raida ir architektūra iki 1939 metų*. Vilnius, Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1994

- K. Demereckas. *Esamos būklės analizė. Klaipėdos miesto istorinės dalies ir Klaipėdos senamiesčio istorinės raidos apžvalga*, 2013
- T. S. Butkus, V. Safronovas, V. Petrulis. *Klaipėdos urbanistinė raida 1945–1990*. VDA leidykla / Vario burnos, 2015
- VĮ Lietuvos paminklai. *Klaipėdos senamiesčio nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas*. Aiškinamasis raštas, 2015
- VĮ Lietuvos paminklai. *Klaipėdos miesto istorinė dalis. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas*. Aiškinamasis raštas, 2015

1.2. Klaipėdos kultūros paveldo objektų ir kompleksų naratyvai

Turtingą Klaipėdos istoriją galima atpažinti per atskirus, tačiau tarpusavyje susijusius kultūros paveldo naratyvus. Naratyvai – tai istorinės temos, sluoksniai ar vyravusios funkcijos, išlikusios ir atsispindinčios dabartinėje miesto struktūroje ir architektūroje. Klaipėdos istorijos pažinimas per kultūros paveldo naratyvus leidžia paveldo objektus ar kompleksus grupuoti, suprasti, kas juos sieja, prioritetizuoti, parinkti tinkamiausius sprendinius, siūlant identifikavimo, saugojimo, naudojimo ir integracijos priemones. Laikant atskirus objektus tam tikrų istorinių naratyvų dalimi, galima siekti juos saugoti per įveiklinimą ir aktyvų integravimą į miesto gyvenimą.

Šiame skyriuje išskiriami svarbiausi Klaipėdos istoriniai kultūros paveldo naratyvai, bei minimi labiausiai juos atspindintys ir atpažįstami paveldo objektai.

Senamiestis ir pilis

Pirmasis paveldo naratyvas – tai Klaipėdos senamiesčio ir piliavietės kompleksas, sudarantis unikalią urbanistinę struktūrą, kurios formavimasis siekia XIII a. Svarbiausia šio miesto elemento vertybė – bendrieji bruožai, formuojantys gynybinės pilies miesto charakterį. Tai – stačiakampių gatvių tinklas, erdvių mastelis, dvi pagrindinės besikertančios gatvės, maži kvartalai, dideli ūkiniai pastatai, fachverkinė architektūra. Didžiausias šio istorinio naratyvo trūkumas yra tai, kad pilis ir senamiestis yra ne tik fiziškai atskirti Pilies gatve, bet ir nėra suvokiami kaip viena, nedaloma struktūra. Tai pasikeistų atsiradus naujoms jungtims ar atkūrus istorines jungtis tarp piliavietės ir senamiesčio bei paryškinant senamiesčio kontūrą, regeneruojant pylimų sistemą. Šiandien Klaipėdos senamiestyje trūksta gyvybingumo, o paveldo objektai, kurių čia itin gausu, dažnai nenaudojami ir apleidžiami. Todėl senamiesčio regeneravimas yra viena iš prioritetinių Strategijos krypčių. Be to, senamiestyje trūksta sakralinio paveldo: čia nėra išlikusių bažnyčių, kurios formavo miesto erdves bei kūrė Klaipėdos siluetą, atpažįstamą nuo vandens.

Jūrinis ir vidaus vandenų paveldas

Antroji, itin svarbi paveldo objektų ir kompleksų grupė – tai jūrinis kultūros paveldas, formuojantis Lietuvai ir regionui unikalų Klaipėdos uostamiesčio veidą. Šio istorinio naratyvo elementai – senieji uosteliai, prieplaukos, nuskendę laivai, istoriniai laivai, laivų statyklos bei pramonė, susijusi su uostų veikla, jūrinė ženklų ir uostų sistema bei kiti Klaipėdos įvaizdį galintys formuoti objektai ir kompleksai. Miesto padėtis prie Baltijos jūros lėmė ir formavo visas kitas Klaipėdos struktūras, todėl apibrėžti, atpažinti ir įvertinti jūrinį kultūros paveldą miesto bendruomenei yra itin vertinga.

Su jūriniu kultūros paveldu glaudžiai susijęs vidaus vandenų istorinis naratyvas. Jo simboliais gali tapti istoriniai vandens keliai (upė, marios, Vilhelmo kanalas), akvatorijos, Dangėje plaukiojantys burlaiviai, formuojantys istorinį ir dinamišką Klaipėdos veidą bei visa senoji upės pakrantė. Dangės upė buvo miesto ašis, jungianti senąją Klaipėdą bei naujuosius šiaurinius sparčiai augančio uostamiesčio rajonus. Upės uostas jungė miestą su Vakarų ir Šiaurės Europa; čia maišėsi skirtingos kultūros ir virė intensyvus uostamiesčio gyvenimas. Unikalus Klaipėdos charakterį atskleidžiantis kultūros paveldas, susijęs su vidaus vandenimis, turėtų būti tikslingiau puoselėjamas ir saugojamas.

Industrinis paveldas

Kitas kultūros paveldo klodas, laikomas miestui svarbiu istoriniu naratyvu, yra industriniai objektai ir kompleksai. Jie atspindi Klaipėdą kaip uosto ir pramonės miestą. Industriniam paveldui priskiriami Pauliaus Lindenau laivų statykla šalia Klaipėdos piliavietės, „Union“ fabrikas, celiuliozės, dujų fabrikai, alaus darykla, skerdykla, vandenvietė, geležinkelių infrastruktūra ir stotys bei kiti objektai. Didžiąja savo dalimi industrinis paveldas yra glaudžiai susijęs su vidaus vandenimis ir jūriniu paveldu, todėl siūlomas atskleisti ir saugoti kompleksiskai.

Miestas-tvirtovė. Karinis paveldas

Išskirtinį Klaipėdos veidą formuoja karinis paveldas. Ryškiausiai šį naratyvą iliustruojantys objektai yra piliavietė ir bastionų kompleksas, supęs Klaipėdos senamiestį ir Frydricho miestą. Tai pirmasis fortifikacijų žiedas, žymintis Klaipėdos, kaip miesto-tvirtovės, istoriją. Karinio paveldo naratyvą pristato XIX a. vid.

fortai ir svarbiausias jų – išlikęs dabartinis Jūrų muziejus Smiltynėje, taip pat išlikę XIX a. pr. šancai, Pirmojo bei Antrojo pasaulinių karų gynybinių įtvirtinimų, baterijų liekanos. Miestą juosusios fortifikacijos žiedai slepia gausybę užmirštų, apleistų įtvirtinimų, įrengimų bei slėptuvių. Būtent šis istorinis naratyvas domintų ne tik miestiečius, bet ir lankytojus iš Lietuvos ir užsienio, tačiau yra nepakankamai integruojamas į miesto struktūrą, viešąsias erdves ir įvaizdžio formavimą.

Dvarai

Klaipėdos miestą praeityje supo daug dvarų, kurie savo žemės ūkio produkciją per uostą išgabendavo į visą Europą. Uosto dėka dvarai klestėjo, o dvarininkų namuose buvo kaupiami turtai. Deja, per paskutinį šimtmetį, ypač pokario laikotarpiu, daug dvarų buvo suniokota ir išnyko. Šiuo metu Klaipėdos teritorijoje yra išlikę virš 30 dvarų, dalis jų tapo miesto dalimi ir įaugo į viešųjų miesto želdynų struktūrą (Joniškės, Sendvaris, Rumpiškės, Gedminų, Bachmano, Mažojo Tauralaukio dvarai). Dvarų atskleidimas ir pritaikymas naujoms veikloms gali prisidėti išsaugant šį kultūros paveldo sluoksnį.

Penki miestai

Klaipėdos urbanistinėje struktūroje galima atpažinti senuosius administracinius vienetų – miestus, kurie atsirado skirtingomis epochomis, augo, vėliau susijungė ir suformavo dabartinę senąją Klaipėdą. Tai – senamiestis, Frydricho miestas, Krūmamiestis, Vilhelmo miestas bei Vitė. Šių miestų gatvių struktūra, kvartalai ir pavadinimai liudija apie ten virusį gyvenimą, vykusius verslus ir gyvenusius miestiečius.

Kurortinės vietovės

Miesto padėtis prie jūros lėmė ne tik vandens verslų ir pramonės plėtotę, bet ir Klaipėdos, kaip kurortinio miesto, vystymąsi, ypač sustiprėjusį XX a. Šį istorinį naratyvą atspindintys paveldo objektai yra vilos bei rekreacinės zonos Smiltynėje ir Giruliuose. Rekreacinio paveldo atskleidimas bei apjungimas su kitais miesto plėtros elementais gali ženkliai prisidėti stiprinant miesto-kurorto įvaizdį.

Karališkoji šeima Klaipėdoje

Prie Klaipėdos miesto kultūros ir istorijos formavimo prisidėjo išskirtinės asmenybės. Vienos iškiliausių Europos asmenybių – Prūsijos karalius Frydrichas Vilhelmas III ir jo žmona karalienė Luizė, kuri 1807–1808 m. 12 mėnesių gyveno Mėmelyje šiam tapus laikinąja Prūsijos sostine. Karališkosios šeimos gyvenimo Klaipėdoje metu sparčiai išplito miesto prekybiniai ryšiai, miestas itin išgražėjo. Miestiečiai žavėjosi karališka šeima, ypač karaliene Luize: gerbė ją už rūpinimąsi švietimu, pagalba vargstantiems. Klaipėdoje yra daug karalienės Luizės palikimo. Tai – rotušė, kurioje gyveno karališkoji šeima, Lietų alėja, Luizės pamėgtas Tauralaukio dvaras, karalienės Luizės ažuolas, buvęs „Borusijos“ paminklas bei daugybė kitų. Šio istorinio naratyvo įprasminimas ir atskleidimas per maršrutus, renginius domintų reikšmingą dalį miestiečių.

Kuršių paveldas

Žardės ir Bandužių gyvenvietės, Purmalių bei Žardės piliakalniai bei kapinynai simbolizuoja Klaipėdos teritorijoje gyvenusios Kuršių genties istoriją. Praeities ūkinės ar gynybinės veiklos, gyvenamosios, laidojimo ar kulto vietos, jų kompleksai arba vietovės yra įdomios ne tik klaipėdiečiams, bet ir miesto svečiams.

Tarpukario paveldas

Kitą veidą Klaipėdai suteikia tarpukario istorija, kurios pagrindinis simbolis – uostamiestyje unikali, stiprių lietuviškų akcentų miestui suteikianti, Bauhaus stiliaus įkvėpta ankstyvojo modernizmo architektūra. Tarpukarį Klaipėdoje atspindi Lietuvos aukštosios jūreivystės mokyklos, Vytauto Didžiojo gimnazijos, Sporto rūmų pastatai, elektrinė prie Dangės, gyvenamieji kvartalai Smeltėje, naujamiestyje. Šie bei kiti tarpukario objektai pasakoja apie unikalų Klaipėdos istorinį laikotarpį, tačiau, formuojant šiuolaikinį miesto įvaizdį, dažnai nėra prioritetizuojami.

XX a. II pusės objektai: modernizmas ir sovietinis paveldas

Sovietiniu laikotarpiu, vystant Klaipėdą kaip pavyzdinį linijinį miestą ir kuriant visuomeninius centrus, buvo suprojektuota daug išskirtinės architektūros, visuomeninės, kultūrinės ir prekybinės paskirties pastatų. Klaipėdoje sukurta šio laikotarpio modernizmo architektūra, interjerai, konstrukcijos turi vertingų, regionui būdingų bruožų. XX a. II pusės objektai yra svarbūs kuriant šiuolaikinį miesto veidą, tačiau dažnai yra politizuojami ir nevertinami.

Nematerialusis paveldas

Visi minėti istoriniai naratyvai, susidedantys iš eilės skirtingų, smulkesnių bruožų, formuoja Klaipėdos, kaip unikalaus Lietuvos ir regiono miesto, įvaizdį. Būtent kultūros paveldo objektai, kompleksai ir vietovės simbolizuoja Klaipėdos atvirumą pasauliui, tarptautiškumą, sudėtingą ir turtingą istoriją. Su ja itin glaudžiai susijęs ir nematerialusis kultūros paveldas; tai – su jūrinėmis tradicijomis susiję amatai (laivų statyba, medienos apdirbimo technikos), padavimai, gastronomija, šventės, dainos, apranga, kalba, vietovardžiai ir kita susijusi etimologija. Bendruomenės ir gyventojų įtraukimas yra itin svarbus saugant, puoselėjant ir perduodant iš kartos į kartą tradicijas, patirtį, ir gyvąjį paveldą.

Išvados:

Visi šie Klaipėdos paveldo naratyvai yra labai vertingi atskleidžiant miesto istoriją ir raidą. Visgi, rengiant Klaipėdos kultūros paveldo saugojimo, naudojimo, pažinimo ir atgaivinimo Strategiją, išskirti keli svarbiausi, iškilniausi ir didžiausią dalį objektų apimantys paveldo naratyvai.

Miestas pradėjo formotis nuo pilies ir senamiesčio, kuriame paveldo objektų skaičius yra didžiausias; tai – visiškai unikali urbanistinė struktūra Lietuvoje, todėl **senamiesčio** regeneravimas ir gaivinimas yra strategijos prioritetinė kryptis. **Naujamiestis** taip pat yra itin svarbi Klaipėdos identiteto dalis, su išlikusiomis Krūmamiesto, Vilhelmo bei Vičių miestų dalimis, karalienės Luizės pėdsakais, tarpukario paveldu. Visus šių temų objektus siūlome apjungti ir strategijos sprendiniuose pristatyti kaip **Senajo Klaipėdos miesto naratyvą**.

Senamiestis ir pilis buvo vientisa, nedaloma struktūra, todėl Klaipėdos kaip **miesto-tvirtovės atskleidimas** yra taip pat itin reikšmingas. To siekiama atnaujinant piliavietę, apjungiant ją su senamiesčiu, atskleidžiant gynybinių įvirtinimų sistemą, fortifikacijų žiedus. Su karinio paveldo tema yra glaudžiai susiję ir Kuršių piliakalniai.

Geografinė padėtis prie jūros, vandens kelių sankirtoje buvo pagrindinė priežastis atsirasti piliai, o vėliau – miestui augti ir plėstis kaip uostui. Dėl šios priežasties uostamiesčio identiteto stiprinimas ir atskleidimas yra trečioji strategijos prioritetinė kryptis. **Uostamiesčio naratyvas** visų pirma apima jūrinį ir vidaus vandenų paveldą, taip pat ir industrinio bei kurortinio paveldo objektus. Dvarų naratyvas taip pat yra glaudžiai susijęs su uostamiesčiu, nes dvaruose užauginta produkcija per uostą keliaudavo į užjūrio šalis.

Kiekvienam iš šių trijų pagrindinių naratyvų galima išskirti svarbiausius paveldo objektus ar jų grupes. Tai – prioritetiniai paveldo objektai saugojimui, naudojimui, pažinimui ar atgaivinimui, kurie yra labiausiai matomi, atpažįstami, išsidėstę prie pagrindinių gatvių, viešųjų erdvių ar miestiečių būrimosi vietų.

Senajo miesto naratyvo svarbiausi objektai senamiestyje; visų pirma, tai – piliavietė (pilies ir bastionų kompleksas), buvusi Jono bažnyčia, paveldo objektai-pastatai prie Tiltų, Turgaus, Žvejų gatvių. Naujamiestyje prioritetiniai objektai, pastatai bei pastatų kompleksai yra prie Liepų ir Herkaus Manto ašių, lygiagrečių gatvių, S. Daukanto, K. Donelaičio gatvių.

Miesto-tvirtovės naratyve svarbiausi objektai yra piliavietės bei gynybinių bastionų kompleksai. Kiti prioritetai – tai piliakalniai (Žardės ir Purmalų) bei gynybinės baterijos.

Uostamiesčio naratyvo prioritetiniai objektai yra prie marių ir Dangės upės. Pirmiausiai tai – patys vandens telkiniai, istoriniai uostai (Dangės, Pilies, Žiemos) bei išlikusios krantinės, hidrotechniniai statiniai. Taip pat svarbūs objektai tai Pauliaus Lindenau laivų statyklos statinių kompleksas, įvairūs sandėliai, pastatai prie upės, elektrinės bei „Union“ fabriko sandėlių kompleksai.

1.3. Klaipėdos kultūros paveldo objektų apžvalga: paveldo objektų padėtis mieste ir įveiklinimo potencialai

Klaipėdos miesto istoriją atspindi išlikę ir saugomi kultūros paveldo objektai. Tai – išskirtinę išliekamąją vertę turinčios vietovės, statiniai, objektai. Šioje analizės dalyje yra nagrinėjami 422 objektai, esantys Klaipėdos miesto savivaldybėje. Didžiąją dalį objektų sudaro nekilnojamasis kultūros paveldas. Visus juos vienija tai, jog jie yra kultūriškai svarbūs, tačiau tuo pačiu – skirtingi ir tarpusavyje nesusiję. Dėl šios priežasties, rengiant kultūros paveldo apsaugos strategiją, svarbu žiūrėti ne į kiekvieną objektą atskirai, o stengtis geriau suprasti bendrą kultūros paveldo arba atskirų jo grupių svarbą miesto vystymosi kontekste.

Šiame skyriuje yra pristatomos kultūros paveldo objektų analizių išvados. Pristatoma analizių apimtis, paveldo objektų apžvalga, paveldo objektų vertinimo metodologija, vertinimo pagal kriterijus rezultatai ir išvados bei panaudos potencialų vertinimo išvados.

Registriniai paveldo objektai

Šiuo metu Klaipėdoje yra 422 paveldo objektai, esantys Kultūros paveldo departamento sudarytame Kultūros vertybių registre. Didžioji dalis paveldo objektų yra pastatai (327), pavieniai arba sudarantys kompleksus. Mieste yra 43 pastatų kompleksai. Tai – daugiausiai namų grupės, sandėliai, gamyklos (celiuliozės, dujų, laivų statyklos ir pan.), institucijos (kareivinės, vaistinė, paštas, stotys ir pan.). Senamiestis, Naujamiestis ir Smiltynė – pagrindinės kultūros paveldo vietovės. Seniausi paveldo objektai yra piliakalniai, senovės gyvenvietės ir kapinynai Klaipėdos pietinėje, rytinėje ir šiaurinėje dalyse. 16% visų paveldo objektų atsirado iki XIX a., 42% paveldo objektų pastatyti XIX a. Mieste yra 36 nacionalinio reikšmingumo objektai, 26 paminklai.

Daugiausia Klaipėdos kultūros paveldo yra centrinėje miesto dalyje. Senamiestyje yra didžiausia paveldo objektų koncentracija, tai – pastatai ir pastatų kompleksai, išsidėstę palei taisyklingą gatvių tinklą. Senamiesčio struktūroje yra likęs Klaipėdos piliavietės kompleksas bei gynybinių įtvirtinimų sistemos liekanos. Naujamiesčio paveldo objektai yra išlikę visuomeniniai, administraciniai pastatai (paštas, gimnazijos) bei turtingų miestiečių namai. Paveldo objektai yra gana tolygiai pasiskirstę visame naujamiestyje, tačiau didesnės koncentracijos yra prie pagrindinių ašių – H. Manto, Liepų, S. Neries, K. Donelaičio gatvių. Prie Dangės upės, kaip istorinės pramoninio uosto ašies, yra išlikę sandėliai, elektrinė, fabrikai, kiek toliau – dujų fabrikas, vandenvietė, skerdykla. Mieste daug paveldo objektų-dvarų kompleksų, supusių Klaipėdos miestą (Bachmano, Tauralaukio, Sendvario, Rumpiškės, Joniškės, Gedminių sodybos). Pavienių paveldo objektų yra uosto teritorijoje ar jo prieigose. Giruliuose ir Smiltynėje yra rekreacinio paveldo objektų, vilų. Pietinėje miesto dalyje yra archeologinių paveldo objektų grupė – senosios gyvenvietės. Periferinėje miesto zonoje yra senosios laidojimo vietos, kapinės, kapinynai.

Metodologija: įveiklinimo potencialų atskleidimas

Klaipėdos kultūros paveldo analizės tikslas yra įžvelgti galimybes ir atskleisti paveldo potencialus naujam panaudojimui. Tai – papildomas požiūris į kultūros paveldą pjuvis, skatinantis vadovautis šiuolaikinėje paveldosaugoje vertinamu požiūriu vykdyti paveldosaugą per objektų įveiklinimą ir naudojimą.

Klaipėdos kultūros paveldo objektų analizė pradedama naudojant registruose turimą informaciją. Sudaromas objektų sąrašas, objektai sužymimi žemėlapyje, grupuojami pagal faktus. Taip atskleidžiama bendra strategijos apimtis, tačiau įžvelgti potencialams jos nepakanka. Tam įvestas papildomas objekto vertinimas pagal kriterijus, darančius įtaką paveldo objekto galimybėms. Kriterijai apima tokias objektų ir kompleksų charakteristikas, kaip vieta (objekto aplinka), vertė (objekto kokybiniai rodikliai) ir būklė (objekto stovis, pritaikomumas). Papildomas objektų vertinimas sudaro daugiau galimybių įvertinti būsimus objektų naudotojus, objektų pasiekiamumą, matomumą, plėtros ir panaudojimo galimybes, trukdžius. Visa tai daro įtaką sprendžiant, kurie objektai yra prioritetiniai. Potencialų atskleidimas yra dar vienas iš būdų įvertinti ir išanalizuoti objektus skirtingais pjuviais. Tai nėra strategijos formavimo įrankis, bet vienas iš svarių atspirties taškų prioritetizuojant objektus tarpusavyje.

Paveldo objektų padėties mieste vertinimas

Paveldo objekto padėtis mieste, pasiekiamumas, aplink esantys objektai, gyventojai, įstaigos daro įtaką galimam objekto panaudojimui; tai rodo, kas ir kaip dažnai galės naudotis ar lankyti paveldo objektą.

Paveldo objektų integraciją į miestą lemia jų pasiekiamumas dviračiais, viešuoju transportu, buvimas prie atvykimo vietų ir stočių, integracija į gatvių tinklą. Geriausią pasiekiamumą Klaipėdoje turi paveldo objektai istorinėje miesto dalyje, prie H. Manto, Liepų, Tiltų ir Pilies gatvių. Taip pat gerai integruoti objektai, esantys prie Priestočio, S. Nėries, K. Donelaičio, Turgaus, Didžiojo Vandens bei Kūlių Vartų gatvių.

Įvertinus paveldo objektų aplinką 500 metrų spinduliu, t.y., dešimties minučių ėjimo pėsčiomis atstumu, daugiausiai potencialo naujam pritaikymui turi paveldo objektai, esantys istorinėse miesto dalyse. Daugiausiai visuomeninių įstaigų yra aplink paveldo objektus, esančius pietinėje naujamiesčio dalyje, prie H. Manto, Puodžių, Liepų gatvių bei senamiestyje prie Danės. Naujamiestyje taip pat yra daugiausia paveldo objektų, esančių arti darbo vietų. Didžiausias paveldo tankis yra senamiestyje, kur vienu metu yra galimybė pamatyti, susipažinti, aplankyti daugiau kultūros paveldo objektų, todėl tai yra patrauklu turizmui bei verslui. Pietinėje Klaipėdos miesto dalyje, kur ypač daug gyventojų, yra mažai kultūros paveldo objektų, todėl šie objektai tampa prioritetiniai burti bendruomenėms, gyventojų edukacijai, supažindinimui (Gedminių, Rumpiškės dvarai).

Kultūros paveldo objektai, esantys prie viešųjų erdvių, kuriose renkasi miestiečiai (aikštės, skverai, alėjos), yra labiau matomi, atpažįstami ir todėl patrauklesni turizmui, investicijoms. Paveldo objektai, esantys gamtinėje aplinkoje arba prie miesto želdynų ir parkų, turi potencialo rekreaciniam panaudojimui (dvarai miesto parkuose, objektai Skulptūrų parke ir aplink jį, gynybinių įtvirtinimų sistema). Taip pat rekreacinį potencialą turi objektai, esantys toliau už miesto (vilos Giruliuose, objektai Smiltynėje, Tauralaukyje, Bachmano dvaras, piliakalniai). Danės upė naudojama rekreacijai; vandens turizmą planuojama plėsti, todėl paveldo objektai, matomi ir pasiekiami iš upės, turi potencialą rekreacijai, turizmui, bei edukacijai.

Panaudos potencialai

Remiantis objektų vertinimo rezultatais, galima identifikuoti kiekvieno iš paveldo objektų vieną ar keletą panaudos potencialų. Kiekvienam iš potencialų nustatoma, kurie iš kriterijų daro didelę įtaką (yra svarbūs) ir kurie nedaro įtakos.

Turizmo potencialas. Turizmo potencialu siekiama parodyti, kurie objektai yra tinkami turizmo veiklai, daro įtaką bendram turistiniam įvaizdžiui ar turi potencialą tapti vienais iš naujų lankomų objektų. Potencialas įvertinamas atskleidžiant, kurie objektai yra šalia pagrindinių turistų atvykimo taškų, lengvai pasiekiami pėsčiomis, gerai matomi pagrindinėse miesto viešose erdvėse, išsiskiria savo unikalumu, vertingumu bei identitetu.

Turistinis potencialas didžiausias senamiestyje bei naujamiestyje. Ypač didelį turizmo potencialą turi objektai, esantys netoli turistų atvykimo vietų: stoties, kruizinių laivų terminalo. Klaipėdos miesto naratyvai, tokie, kaip senamiestis, pilis, jūrinis paveldas, yra ypač patrauklūs turizmui dėl savo lokacijos, pasiekiamumo bei matomumo. Išryškintinos Liepų, Tiltų, Donelaičio, Žvejų, Turgaus gatvės. Miesto viešosios erdvės (Bastionų kompleksas, Piliavietė, Skulptūrų parkas, Smiltynė) taip pat turi didelį potencialą turistinei veiklai.

Rekreacinis potencialas pažymi objektus, kurie yra rekreacijai tinkamoje aplinkoje, gerai pasiekiami dviračiais, pėsčiomis ar visuomeniniu transportu bei išsiskiria rekreacijai tinkamu identitetu, gamtine aplinka.

Miesto tvirtovės naratyvas yra ypač tinkamas rekreacinei veiklai dėl savo padėties gamtinėje aplinkoje. Piliakalniai, gynybiniai įtvirtinimai bei tvirtovės gali būti įvairiais būdais pritaikomos miestiečių bei turistų rekreacijai. Taip pat išsiskiria ir už centro esantys dvarai, senosios gyvenvietės, Smiltynės bei Girulių objektai. Taip pat miesto centre esančių parkų bei žaliuose erdvėse esantys objektai gali būti pritaikomi rekreacinei veiklai.

Bendruomenės potencialas. Siekiant pritaikyti paveldo objektus bendruomenės poreikiams bei skatinti bendruomeniškumą, vertinama, ar objektai yra lengvai pasiekiami, ar daug gyventojų, darbo vietų yra

įsikūrę artimoje aplinkoje, ar objektai / kompleksai yra siejami su vietos bendruomenės istorija ir ar jie yra atviri lankytojams.

Klaipėdoje bendruomeninei veiklai tinkamiausi objektai yra susitelkę naujamiestyje ir pietiniuose daugiabučių rajonuose. Naujamiestis išsiskiria darbo vietų gausa, todėl paveldo objektai gan sėkmingai gali tarnauti bendruomenės reikmėms. Tuo tarpu pietinėje miesto dalyje esantys paveldo objektai / kompleksai yra greta labai tankių gyvenamųjų rajonų; juose paveldo objektų nėra daug, todėl jie ypač pastebimi savo aplinkoje. Senieji dvarai bei senosios gyvenvietės taip pat turi didelį potencialą dėl savo istorinio identiteto bei tankiai gyvenamų aplink įsikūrusių teritorijų.

Edukacinis potencialas. Objektai, esantys prie didesnių žmonių srautų, arti edukacijos, socialinių, kultūros ar kitų miestiečių gerai lankomų įstaigų, gali daryti didelę įtaką švietimui bei edukacijai, vietos identiteto stiprinimui. Unikalūs, siejami su kitais istoriniais įvykiais objektai miesto pažinimą gali praturtinti savitomis istorijomis. Pažinimui arba edukacinei veiklai tinkamiausi objektai tolygiai pasklidę ir senamiestyje, ir naujamiestyje. Čia išsiskiria pastatai, turintys daug vertingų savybių ar unikalūs objektai, H. Manto gatvė, Liepų gatvės pradžia.

Investicinis ir komercinis potencialas atskleidžia investicijų bei komercinės veiklos galimybes, naują plėtrą, naujos funkcijos pritaikymo galimybes. Vertinama, ar objekto aplinkoje yra galimybių plėstis, ar tinkama objekto aplinka komercinei veiklai vykdyti, ar pastatas yra geros fizinės būklės. Investicijoms patrauklūs objektai koncentruojasi palei pagrindines gatves, ypač – palei Liepų ir H. Manto. Kitose teritorijose išsiskiria celiuliozės fabrikas, dujų fabrikas, senosios ligoninės kompleksas. Dangės upės pakrantėje bei industrinėse teritorijose esantys objektai turi ypač didelį potencialą plėtrai bei konversijai dėl aplinkinių teritorijų užstatymo galimybių bei pačių objektų unikalumo lokaliame kontekste.

Išvados:

- Didžiausias paveldo objektų ir kompleksų tankis yra senamiestyje ir naujamiestyje. Tai sukuria galimybes plėsti turistinius, edukacinius paveldo atskleidimo maršrutus, pritaikyti paveldą verslui, komercijai. Naujamiestyje didesni paveldo objektų tankiai yra prie pagrindinių urbanistinių ašių – H. Manto, Liepų, S. Neries, K. Donelaičio, Žvejų gatvių. Šios gatvės gali būti apjungiamos į turistinius maršrutus.
- Paveldo objektų, esančių uosto teritorijoje bei prie upės, pritaikymas ypač pasitarnautų stiprinant marinistinį miesto identitetą. Sandėlių, industrinio, bei kito paveldo objektų prie Dangės atskleidimas sustiprintų šią istorinę miesto ašį. Industrinio paveldo kompleksų pritaikymas sukurtų traukos objektus prie vandens ir turistinių maršrutų, kuriamų naujamiestyje.
- Senamiesčio struktūroje likęs piliaietės kompleksas bei gynybinių įtvirtinimų sistemos liekanos kartu su upės krantinėmis turi būti apjungtos į vientisą miesto atvirų viešųjų erdvių sistemą. Skulptūrų parkas taip pat yra svarbi šios viešųjų erdvių sistemos dalis.
- Rekreacijai gali būti pritaikomi želdynų apsuptyje buvę dvarų kompleksai (Bachmano, Tauralaukio, Sendvario, Rumpiškės, Joniškės, Gedminų), Purmalių pilikalnis Klaipėdos šiaurėje, archeologinio paveldo objektai miesto pietuose bei paveldo objektai Giruliuose ir Smiltynėje. Dvarų kompleksai taip pat gali būti patrauklūs pritaikymui bendruomenės reikmėms.

1.4. Šalies ir Klaipėdos miesto paveldosaugos apžvalga

Kaip ir visoje Lietuvos Respublikoje, didžiąją dalį paveldosaugos klausimų Klaipėdoje reglamentuoja LR Nekilnojamojo kultūros paveldo įstatymas (1994 m. gruodžio 22 d. Nr. I-733). Klaipėdai ypač aktualus jūrinis kultūros paveldas yra reglamentuojamas eilės skirtingų teisės aktų, tačiau tam nėra išleistas atskiras įstatymas. Dėl šios priežasties, trūkstant aiškaus jūrinio kultūros paveldo apibrėžimo ir jo suvokimo Klaipėdos ir visos šalies visuomenėje, buvo parengtos „Pakrančių ir jūrinio bei povandeninio kultūros paveldo tyrimų gairės“ (žr. Strategijos esamos situacijos analizės Priedą B). Šio dokumento tikslas – siekiant Klaipėdos miesto jūrinio tapatumo ir Lietuvos, kaip jūrinės valstybės, įvaizdžio stiprinimo, apibrėžti tyrimų objektą, numatyti tyrimų kryptis, pasiūlyti jų pobūdį, prioritetus, užtikrinti tyrimų sklaidą ir parengti įgyvendinimo metmenis. Minimas dokumentas buvo paruoštas jau 2012 m., tačiau iki šiol nėra naudojamas. Strategijos veiksmų plane siūlomos jūrinio kultūros paveldo tyrimų veiklos įtrauktos ties „uostamiesčio naratyvo stiprinimu ir paveldo objektų saugojimu“.

Kultūros paveldo apsaugos praktika, apimanti eilę administracinės atitikties, istorinių ir / ar archeologinių tyrimų reikalavimų, šiuo metu yra vertinama kaip perteklinė; neretai su paveldotvarka susiję procesai užtrunka neplanuotai ilgą laiką. Dėl šios priežasties būtina parengti viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo kultūros paveldo apsaugos srityje programą, kuri apimtų KMS teikiamų konsultacijų tvarkos sudarymą bei teikimą, bendros informacijos sklaidą.

Mieste susidariusi situacija, jog savivaldybės finansuotinių kultūros paveldo objektų yra mažuma. Remiantis Kultūros paveldo registro duomenimis, iš 422 vertybių 242 yra saugomos valstybės, o 155 (37%) – nepaskelbtos saugomomis, tačiau yra įtrauktos į Kultūros vertybių registrą. Pagal reikšmingumą, tik 86 vertybės yra laikomos reikšmingomis vietiniu lygmeniu. Būtent šiuos objektus Klaipėdos miesto savivaldybė galėtų iš dalies finansuoti ar kompensuoti jų tvarkybą, prieš tai paskelbus juos saugomais savivaldybės. Atitinkama veikla yra numatyta šios Strategijos veiksmų plane.

KMS jau yra sukurtas mechanizmas skirti finansavimą savivaldybės saugomų paveldo objektų tvarkybai (2005 m. gruodžio 22 d. sprendimas Nr. T2-396 „Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo paveldotvarkos programos rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2005 m. gruodžio 22 d. sprendimas Nr. T2-397 „Dėl paraiškų finansuoti kultūros paveldo darbus iš nekilnojamojo kultūros paveldo paveldotvarkos programai skirtų savivaldybės lėšų padavimo, priėmimo ir nagrinėjimo tvarko aprašo patvirtinimo“, 2006 m. balandžio 27 d. sprendimas Nr. T2-154 „Dėl pastatų, esančių senamiestyje ir istorinėje miesto dalyje, fasadų tvarkymo eiliškumą nustatančių kriterijų patvirtinimo ir pavedimo sudaryti darbo grupę“, 2015 m. spalio 26 d. KMS Administracijos direktoriaus įsakymas Nr. AD1-3148 „Dėl darbo grupės nekilnojamojo kultūros paveldo objektų (pastatų) fasadų atnaujinimui skirtoms lėšoms paskirstyti sudarymo“). Visgi, pasikeitus įstatymams ir poįstatyminiams teisės aktams, reikalingi šio mechanizmo pakeitimai (paveldotvarkos darbų rėmimo srityje) bei trūkstamų sprendimų parengimas (darbų kompensavimo srityje).

Kultūros paveldo objektų apsaugos komplikotumas kelia įvairių klausimų, problemų. Pirma, nėra aiškios ribos tarp Klaipėdos uosto bei ten esančio, tačiau neatpažinto industrinio kultūros paveldo ir miesto. Trūksta aiškios Klaipėdos priėjimo prie uosto vizijos, o uoste esančios vertybės nėra vertinamos, saugomos ar įveiklinamos. Be to, komplikauta archeologinių tyrimų sistema kelia sunkumus Žardės teritorijoje, kur jau susidarė viešųjų ir privačių interesų konfliktai, o brangių archeologinių tyrimų rezultatai nėra pakankamai ir viešai prieinami visuomenei. Trečia, senoji miesto laidojimo vieta (dab. Skulptūrų parkas) jau integravosi į miestą kaip rekreacinė zona, tačiau šioje vietoje esantis kultūros paveldas ir su juo susijusi istorinė atmintis kelia klausimus, konfliktus tarp atskirų visuomenės grupių. Galų gale, didelio dėmesio ir sprendimų trūksta senamiesčio, naujamiesčio ir Dangės upės pakrantės teritorijoms. Viena pagrindinių šioms miesto vietoms būdingų problemų – aiškaus visuomenės ir verslo subjektų informavimo apie paveldosaugos taisykles trūkumas, dėl kurio kyla ekonominės veiklos neužtikrintumas. Aiškios plėtros, vystymo vizijos, susijusios su kultūros paveldo įveiklinimu, trūksta Dangės upės, suteikiančios Klaipėdai unikalų jūrinį / industrinį veidą, pakrantei. Šią problematiką tiesiogiai

ar per platesnės apimties, kompleksines priemones siekia tvarkyti Strategijos veiksmų plane numatytos veiklos.

Išvados:

- Klaipėdos miestui unikaliam jūriniam kultūros paveldui trūksta apibrėžtumo, todėl siūloma įgyvendinti veiksmus, numatytus „Pakrančių ir jūrinio bei povandeninio kultūros paveldo tyrimų gairėse“.
- Perteklinė administracinė ir tyrimų našta, aiškios paveldosaugos vizijos trūkumas lemia glaudesnio ir aiškesnio privataus ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimo kultūros paveldo apsaugos srityje poreikį. Tam Strategijoje numatoma veikla, kuri apimtų viešųjų konsultacijų teikimo tvarką bei informacijos sklaidą.
- Reikalinga vietinio lygmens reikšmės objektus skelbti savivaldybės saugomais.
- Reikalinga parengti trūkstamus sprendimus dėl savivaldybės saugomų objektų paveldotvarkos darbų kompensavimo mechanizmo, o dėl jų rėmimą reglamentuojančias taisykles – pakoreguoti.
- Specifinė Klaipėdos miesto paveldosaugos problematika (pvz., senamiesčio, naujamiesčio plėtra ir atgaivinimas, Žardės teritorijos konfliktų sprendimas, industrinio paveldo uosto teritorijoje atpažinimas) tiesiogiai ar per kompleksines priemones sprendžiama Strategiją sudarančiomis veiklomis.

2. Klaipėdos kultūros paveldo apsaugos vizija

Remiantis esamos Klaipėdos miesto kultūros paveldo situacijos analize ir strateginiais uostamiesčio dokumentais, suformuluota KMS vizija paveldosaugos kontekste:

Klaipėda – per kultūros paveldo įveiklinimą pagrindinius istorinius naratyvus puoselėjantis bei efektyvią paveldotvarką vykdomas Lietuvos ir Baltijos jūros regiono kultūrinis centras.

Paveldosaugos vizija tiesiogiai atliepia 2013–2020 m. KMS strateginio plėtros plano I prioriteto „Sveika, sumani ir saugi bendruomenė“ 1.4 tikslo 1.4.1 uždavinį „Sudaryti galimybes kiekvienam klaipėdiečiui tapti išsilavinusia, pilietiška, atsakinga ir kūrybinga asmenybe“, II prioriteto „Tvari urbanistinė raida“ 2.2 tikslo 2.2.2 uždavinį „Planavimo procese skatinti integruotumą, inovatyvumą ir socialinę atsakomybę už miesto teritorijų vystymą bei priežiūrą“, 2.4 tikslo 2.4.1 uždavinį „Pritaikyti bendruomenės poreikiams teritorijas prie vandens“, 2.4.2 uždavinį „Skatinti centrinės miesto dalies ir gyvenamųjų kvartalų regeneravimą bei plėtrą“ ir 2.4.3 uždavinį „Efektyviai naudoti turimą paveldą“, 3.1 tikslo 3.1.3 uždavinį „Plėtoti savivaldos, mokslo ir verslo subjektų partnerystę“ ir 3.1.4 uždavinį „Skatinti investicijų pritraukimą“, 3.2. tikslo 3.2.3 uždavinį „Gerinti miesto turistinį įvaizdį rinkodaros priemonėmis“, 3.3 tikslo 3.3.1 uždavinį „Stiprinti jūrinį tapatumą“ ir 3.3.4 uždavinį „Sudaryti sąlygas kultūrinių ir kūrybinių industrijų plėtrai“.

Klaipėdos kultūros paveldo apsaugos vizija siektina įgyvendinant tolimesniuose dokumento skyriuose apibūdinamas Strategijos priemones bei laikantis kompleksiško požiūrio į paveldosaugos sprendimus. Pagrindiniu Strategijos principu laikant kultūros paveldo įveiklinimą, istorinių miesto naratyvų puoselėjimas siektinas įgyvendinant II Strategijos prioriteto priemones, o efektyvi paveldotvarka – planuojamas I prioriteto rezultatas. Valingai įgyvendinta Strategija iki 2023 m. padės Klaipėdai stiprinti savo įvaizdį šalies ir tarptautiniu mastu, prisidėdama prie uostamiesčio tapimo ryškiu ir reikšmingu Lietuvos ir Baltijos jūros regiono kultūriniu centru.

3. Klaipėdos miesto kultūros paveldo saugojimo, naudojimo, pažinimo ir atgaivinimo prioritetinės kryptys

Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos esamos situacijos apžvalga bei atlikta šaltinių turinio analizė leido išskirti dvi prioritetines paveldo saugojimo, naudojimo, pažinimo ir atgaivinimo kryptis: paveldo apsaugos organizavimo tobulinimas ir svarbiausių paveldo naratyvų atskleidimas ir saugojimas.

Pirmoji prioritetinė Strategijos kryptis yra orientuota į kultūros paveldo apsaugos organizavimo tobulinimą. Atliktos esamos situacijos analizės metu paaiškėjo, jog pagrindinės tobulintinos kultūros paveldo apsaugos organizavimo sritys yra:

- Nepakankamas visuomenės įtraukimas į kultūros paveldo apsaugą,
- Kultūros paveldo objektų apskaitos, vertinimo vykdymo ir tvarkybos priemonių trūkumai.

Svarstyta ir alternatyvus šios prioritetinės krypties scenarijus, kuomet strateginiai tikslai būtų orientuoti tik į paveldo vadybos tobulinimą, bet ne į visuomenės įtraukties skatinimą. Visgi prieita išvados, jog tobulinami Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos kuruojami procesai nebūtų tvarūs, jei jiems nepritartų ir į juos tiesiogiai ar netiesiogiai neįsitrauktų miesto bendruomenės nariai.

Antroji prioritetinė kryptis remiasi nuostata, jog kultūros paveldo saugojimas, naudojimas, pažinimas ir atgaivinimas turi remtis visuomenei ir miesto istorijai svarbiausiais, iškiliausiais Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvais. Diskusijų su ekspertais ir miesto bendruomene metu išskirtiniais buvo laikomi šie naratyvai:

- Uostamiesčio naratyvas (jūrinis, vidaus vandenų paveldas bei su šiais objektais susijusi urbanistinė visuma),
- Klaipėdos senojo miesto naratyvas (Senamiestis ir Naujamiestis, senąją miesto istoriją atspindinčios teritorijos),
- Miesto-tvirtovės naratyvas (ilgalaikės Klaipėdos gynybos istorijos atspindys).

Kokybinio ekspertinio vertinimo metu pastarosios strateginės Klaipėdos miesto paveldosaugos kryptys buvo identifikuotos kaip prioritetinės. Miesto istorijos kompleksiskumas lėmė tai, jog svarbiais tiek visuomenei, tiek mokslui ir kultūrai yra laikomi ir eilė kitų naratyvų, kaip:

- Nematerialusis uostamiesčio paveldas,
- Industrinis paveldas,
- Modernizmo stiliaus ir sovietmečio paveldas.

Šios esamos paveldosaugos situacijos analizėje bei diskusijoje su miesto bendruomene ir specialistais išryškėjusios paveldosaugos kryptys identifikuotos kaip alternatyvios. Tam, kad Strategija kompleksiškai apimtų kuo daugiau miesto kultūros paveldo aspektų, nutarta, jog šios alternatyvos taps integraliomis pagrindinių strategijos naratyvų dalimis, tačiau nebus išskiriamos kaip savarankiški antrosios strateginės krypties tikslai.

Šios dvi prioritetinės Strategijos kryptys (kultūros paveldo apsaugos organizavimo tobulinimas ir svarbiausių Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvų atskleidimas ir saugojimas) leis įprasminti ne tik kultūros paveldo saugojimo, naudojimo, pažinimo ir atgaivinimo turinį, bet ir pagerinti šių procesų eigą ir reikšmę visuomenėje.

4. Metodai, kurie užtikrina sėkmingą Klaipėdos miesto kultūros paveldo saugojimą, naudojimą, pažinimą ir atgaivinimą

Siūlomi Klaipėdos miesto kultūros paveldo saugojimo, naudojimo, pažinimo ir atgaivinimo metodai yra pateikiami Strategijos priemonių plane, sudarytame pagal prioritetinių krypčių, strateginių tikslų ir priemonių hierarchiją. Šio plano sudarymas rėmėsi keturiais pagrindiniais veiksmingiausių metodų pasirinkimo ir strateginio planavimo principais:

- Pirma, siekta Klaipėdos miesto savivaldybės įgyvendintų strategijų integralumo: Strategija susieta su kitais šiuo metu įgyvendinamais miesto planais, taip užtikrinant savivaldybės veiksmų sinergiją ir planų sintezę.
- Antra, prioritetinės Strategijos kryptys pasirinktos taip, kad tuo pačiu metu būtų saugojami, naudojami ir įprasminami pagrindiniai miesto paveldo naratyvai ir efektyvinama jų vadybos sistema, taip sudarant tvirtus pagrindus kitų naratyvų išskyrimui ateinančiais strateginio planavimo laikotarpiais.
- Trečia, Strategijos veiksmų planas sudarytas taip, jog būtų užtikrinama „kietųjų“ ir „minkštųjų“ priemonių dermė, suteikiant prioritetą ne tik materialiam paveldo saugojimui bei atnaujinimui, bet ir jo reikšmės visuomenėje aktualizavimui, užtikrinant Strategijos gyvybingumą ir tvarumą.
- Ketvirta, Strategijos veiksmų planas sudarytas remiantis nuostata, jog tarpinstitucinis bendradarbiavimas paveldosaugos srityje yra viena pamatinių siektinų rezultatų prielaidų. Dėl šios priežasties į darbo grupių ir komitetų veiklą („apskritojo stalo diskusijas“) planuojama įtraukti kuo platesnio institucijų / organizacijų / bendruomenių atstovų spektrą: KMSA ir įvairių jos skyrių (Urbanistikos, Architektūros ir miesto planavimo, Paveldosaugos, Švietimo, Kultūros, Planavimo ir analizės, Strateginio planavimo ir / ar kitų skyrių) specialistus, Klaipėdos senamiesčio ir kitas gyventojų bendruomenes, Icomos Lietuvos nacionalinį komitetą, KU, KTIC, Klaipėdos valstybinį jūrų uostą, KPD Klaipėdos skyrių ir kitų suinteresuotų institucijų / organizacijų narius. Vienas ryškiausių bendradarbiavimo paveldosaugos srityje pavyzdžių – siūlomas sudaryti Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos apskritis stalias, kuriam priklausytų KMS ir minėtų su paveldosauga ir miesto plėtra susijusių institucijų / bendruomenių / organizacijų atstovai. Numatoma, jog toks paveldosaugos vadybos organas rinktųsi 2 kartus per metus – posėdžių metu svarstytų kuriamą uostamiesčio strateginį planavimą, tobulintų konsultavimo, informavimo tvarkas, gaires. Tuo pat metu apskritis stalias deleguotų paveldo tvarkybos, administravimo funkcijas (pvz., inicijuotų istorinių naratyvų kultūrinės vertės nustatymo objektų dokumentacijos parengimą). Tikimasi, jog apskritojo stalo nariai aktyviai įsitrauktų į kitų KMSA komitetų veiklą ir užsiimtų aktyviu paveldosaugos interesų atstovavimu įvairiuose savivaldybės ir šalies valdymo sluoksniuose.

Strategijos veiksmų planas buvo sudarytas laikantis šių 4 principų ir pagrindinio priemonių atrankos metodo – siekio įveikinti Klaipėdos miesto kultūros paveldą. Atliktoje Strategijos esamos situacijos analizėje rodoma, jog kultūros paveldo kompleksų ir atskirų objektų pritaikymas visuomenės ir privataus verslo poreikiams, siekiant išsaugoti jų istorinę, kultūrinę vertę, yra tinkamiausias ir pažangiausias būdas užtikrinti tvarią urbanistinę plėtrą ir perduoti istorinę savimonę ateinančioms kartoms. Tai – Europoje ir pasaulyje vyraujanti paveldosaugos tendencija, kuri yra viena svarbiausių sudaromos Strategijos prielaidų ir pamatinių principų.

5. Klaipėdos miesto kultūros paveldo saugojimo, naudojimo, pažinimo ir atgaivinimo veiksmy ir priemoniy planas

Klaipėdos miesto kultūros paveldo saugojimo, naudojimo, pažinimo ir atgaivinimo veiksmy ir priemoniy planas padalintas į 2 strateginiy prioritetų dalis:

- Kultūros paveldo apsaugos organizavimo tobulinimą, kaip pagrindą efektyviai visų miesto kultūros paveldo objektų tvarkybai ir saugojimui užtikrinti,
- Svarbiausių Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvų atskleidimą ir saugojimą, išskiriant uostamiesčio, senojo Klaipėdos miesto ir miesto-tvirtovės naratyvus.

Veiksmy ir priemoniy plane pateiktos siūlomos Strategijos įgyvendinimo priemonės yra sugrupuotos pagal prioritetus, strateginius tikslus ir savo specifiką. Veiksmy plano skiltyje „Įgyvendinimo laikotarpis“ nurodytas planuojamas veiklų įgyvendinimo etapiškumas.

Pažymėtina, jog dalis Strategijos priemoniy atliepia kitų KMS strateginiy dokumentų veiksmy planus (2016–2018 m. Klaipėdos miesto savivaldybės miesto urbanistinio planavimo programą (Nr. 01), Subalansuoto turizmo skatinimo ir vystymo programą (Nr. 02), Miesto infrastruktūros objektų priežiūros ir modernizavimo programą (Nr. 07), Miesto kultūrinio savitumo puoselėjimo bei kultūrinų paslaugų gerinimo programą (Nr. 08)). Įgyvendintinų priemoniy tapatumas su kitų miesto plėtros strategijų priemonėmis kuria pagrindą integraliam ir darniam viešajam valdymui.

5.1. Prioritetas 1: Kultūros paveldo apsaugos organizavimo tobulinimas

1 tikslas: Visuomenės įtraukimas į kultūros paveldo apsaugą

Formuojant kultūros paveldo saugojimo, naudojimo, pažinimo ir atgaivinimo Strategiją, būtina ją integruoti su objektų aktualizavimu visuomenėje. Tik tokiu būdu užtikrinamas visų numatytų priemoniy efektyvumas ir tvarumas.

Visuomenės įtraukimui gerinti Strategijoje numatytos 10 priemoniy, glaudžiai susijusių su antrojoje prioritetinėje kryptyje numatytais tikslais:

- **Klaipėdos miesto kultūros paveldo forumo steigimas** (1.1.1 „Įsteigti Klaipėdos miesto kultūros paveldo forumą ir organizuoti viešąsias diskusijas su bendruomene, Lietuvos ir užsienio paveldosaugos specialistais“). Planuojama, jog forumo dalyviais taptų paveldosaugos ar susijusių mokslo atstovai ar kiti specialistai, viešojo valdymo atstovai. Forumai būtų organizuojami iki 2 kartų per metus (siektinas rezultatas iki 2023 m. – nuo 7 iki 14 renginių) ir būtų atviri visuomenei (tam būtinas išankstinis renginių viešinimas ir pasirengimas). Forumų metu būtų išklausomi specialistų parengti pranešimai ir moderuojamos diskusijos aktualiausių su paveldosauga susijusių klausimų sprendimui ir siūlymų rengimui. 2017–2023 m. priemonei įgyvendinti numatyta 15 tūkst. Eur.
- **Kultūros paveldo portalo sukūrimas** (1.1.2 „Klaipėdos miesto kultūros paveldo sukūrimas“). Atsižvelgiant į šalyje vis didesnės įtakos įgaunantį informacijos kaupimą, teikimą ir dalijimąsi virtualioje erdvėje bei užsienio valstybėse populiarėjantį kultūros paveldo objektų ir su jais susijusių duomenų skaitmenizavimą (žr. esamos situacijos analizės skyrių 1.2.2), planuojama sukurti internetinę Klaipėdos kultūros paveldo platformą – portalą. Toks puslapis būtų skirtas:
 - Kaupti žinias ir informaciją apie kultūros paveldo objektus / kompleksus;
 - Skaitmeninti turimą rašytinę / vaizdinę informaciją, pasakojimus;

- Teikti metodinę medžiagą apie kultūros paveldo populiarinimo metodus ir priemones švietimo įstaigoms;
- Sukurti galimybes duomenų integracijai su kitais elektroniniais informaciją apie kultūros paveldą teikiančiais šaltiniais;
- Vykdyti konsultavimo / informavimo funkciją – palaikyti viešą diskusijų forumą visuomenei rūpimomis temomis (kultūros paveldo objektų tvarkyba, teisiniai apribojimai, istorija, pasakojimai kt.).

2017–2023 m. priemonei įgyvendinti numatyta 100 tūkst. Eur.

- **Klaipėdos kultūros pažinimo centro įkūrimas** (1.1.3 „Įkurti Klaipėdos kultūros pažinimo centrą / ekspoziciją“). Siūloma ieškoti būdų įrengti Klaipėdos miesto kultūros pažinimo centrą / ekspoziciją, pasitelkiant lankytojams patogią vietą ir išmaniųjų technologijų komponentus. Formuojant ekspozicijas, didžiausią dėmesį siūloma skirti kultūros paveldo naratyvams ir jų vaizdiniais mieste. Šią ekspoziciją siūloma įrengti sutvarkytame / atkurtame kultūros paveldo objekte.
- **Dalyvavimas Europos ir nacionalinių kultūros kelių programose** (1.1.4 „Dalyvauti Europos ir nacionalinių kultūros kelių programose, siekiant didinti bendrą Klaipėdos miesto kultūros paveldo bei atskirų Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos naratyvų žinomumą“). Planuojama, jog įvairioms viešinimo platformoms (el. erdvė, pasakojimai tekstu, vaizdinė medžiaga, išdėstymas žemėlapyje ir pan.) bus parengti 5 nauji Klaipėdos kultūros paveldo pažinimo maršrutai. Renkantis maršrutų temas, siūloma vadovautis Strategijoje išskirtais naratyvais: vidaus vandenų ir jūros miesto paveldas, senamiesčio paveldo hiperkompleksas, miesto-tvirtovės junginiai, industrinis miesto paveldas, dvarų / kurortinių vietovių paveldas ir / ar kiti. 2017–2023 m. priemonei įgyvendinti numatyta 18 tūkst. Eur.
- **Kultūros paveldo pristatymas ir renginių organizavimas** (1.1.5 „Vykdyti Klaipėdos miesto kultūros paveldo pristatymus Klaipėdoje organizuojamuose kultūros renginiuose / Kultūros paveldo renginių tikslinei auditorijai organizavimas“). Numatoma parengti Klaipėdos kultūros paveldo pristatymų medžiagą ir ją pritaikyti eksponavimui įvairiuose viešuosiuose Klaipėdos kultūrinuose / visuomeniniuose renginiuose. Į Strategijoje numatytą renginių skaičių (10 iki 2023 m.) taip pat įeina renginių paveldosaugos tema organizavimas tikslinei visuomenininkų, mokslininkų ir / ar kitų specialistų grupei. 2017–2023 m. priemonei įgyvendinti numatyta 20 tūkst. Eur.
- **„Atvirų durų“ renginių inicijavimas** (1.1.6 „Inicijuoti „atvirų durų“ renginius Klaipėdos miesto kultūros paveldo objektuose“). Siekiant viešinti kultūros paveldo objektų ypatingumą ir populiarinti juos visuomenėje, siūloma pradėti rengti kasmetinius „atvirų durų“ renginius. „Open House Vilnius“ formato renginių organizavimas apimtų maršrutų sudarymą, komunikaciją su objektų valdytojais ir aktyvų renginių viešinimą. Pasisekimo ir populiarumo sulaukę Lietuvos ir užsienio valstybių projektai gali tapti pavyzdžiu naujai Klaipėdos miesto tradicijai. 2017–2023 m. priemonei įgyvendinti numatyta 50 tūkst. Eur.
- **Informacinio leidinio parengimas ir leidyba, 200 egz.** (1.1.7 „Parengti ir leisti informacinį leidinį apie Klaipėdos kultūros paveldo objektus“). Numatoma, jog, įgyvendinus didžiąją dalį Strategijos sprendinių, bus rengiamas ir 200 egz. tiražu leidžiamas informacinis leidinys apie uostamiesčio kultūros paveldą. Reikšminga leidinio dalimi turėtų tapti Strategijos įgyvendinimo metu dėl numatytų priemonių įgyvendinimo stiprėjantis visuomenės ryšys su paveldo objektas: pvz., gyventojų ir miesto svečių pasakojimai apie kultūros paveldo objektus sukurtoje el. platformoje. 2021 m. priemonei įgyvendinti numatyta 10 tūkst. Eur.

Numatyti metodai papildys visus antrosios prioritutinės krypties tikslus, skatindami visuomenės susidomėjimą kultūros paveldu ir sudarydami palankias sąlygas jų įsitraukimui į antrojo tikslo priemonėmis tobulinamą, jo valdymo procesą.

2 tikslas: Kultūros paveldo objektų apskaitos, vertinimo vykdymas ir tvarkybos priemonių įgyvendinimas

Esamos Klaipėdos kultūros paveldo apsaugos situacijos analizė parodė, jog paveldo objektų apskaitos, vertinimo ir tvarkybos sistema yra tobulintina. Šis Strategijos tikslas numatomas vykdyti kaip pirminis antrojo prioriteto veiksmy atžvilgiu tam, kad užtikrintų darnų viso Strategijos veiksmy plano įgyvendinimą, sudarytų palankias sąlygas efektyviam rezultatų siekimui. Pažymėtina, jog ne visi paveldo apskaitos, vertinimo ir tvarkybos aspektai gali būti nulemiami miesto savivaldybės, kadangi kultūros paveldo apsaugos politika didžiaja dalimi yra formuojama valstybiniu lygmeniu. Visgi Strategijoje yra numatytos 4 priemonės, kurių įgyvendinimas padės sustiprinti ir supaprastinti Klaipėdos miesto savivaldybės atliekamas paveldo vadybos funkcijas.

- **Paveldosaugos darbų kompensavimo ir rėmimo užtikrinimas** (1.2.1 „Parengti paveldotvarkos darbų kompensavimo mechanizmą ir pakoreguoti paveldotvarkos rėmimo tvarką“). Strategijoje numatyta priemonė apima jau sukurtų KMS reglamentuojamų kultūros paveldo tvarkybos rėmimo ir kompensavimo mechanizmų korekcijas, atliekamas siekiant pritaikyti priimtus dokumentus prie pasikeitusios įstatyminės bazės ir sukuriant sąlygas sklandžiam išteklių naudojimui rekonstruojant ar tvarkant kultūros paveldo objektus. Siekiama priemonę įgyvendinti 2016–2017 m.
- **Vietinio lygmens kultūros paveldo objektų saugojimas** (1.2.2 „Skelbti savivaldybės saugomais vietinio lygmens kultūros paveldo objektus“). Įgyvendinant šią Strategijos priemonę, būtų palengvinama potenciali 83 objektų tvarkyba (planuojama vietinio lygmens kultūros paveldo objektų, paskelbtų savivaldybės saugomais, dalis nuo bendro tokių objektų skaičiaus: 40 proc.). KMS tarybos sprendimas reikalingas sudaryti sąlygas šių objektų tvarkybos daliniam finansavimui ar lėšų kompensavimui, taip tiesiogiai ir ženkliai prisidedant prie kultūros paveldo atgaivinimo ir įveiklinimo. Siekiama priemonę įgyvendinti 2017 m.
- **Savivaldybės saugomų kultūros paveldo objektų tvarkyba** (1.2.3 „Vykdyti savivaldybės saugomų kultūros paveldo objektų tvarkybos darbus“). Numatoma, jog Strategijos apimtyje gali būti tvarkoma 20 visiems naratyvams priklausančių atnaujintų / įveiklinimui pritaikytinų kultūros paveldo objektų. Siūloma vykdyti jų prioritizavimą pagal vaizdingumą ir reikšmingumą Strategijoje nurodytiems istoriniams naratyvams. 2017–2023 m. priemonei įgyvendinti numatyta 840 tūkst. Eur.
- **Kultūrinės vertės nustatymo dokumentacijos rengimas** (1.2.4 „Parengti kitų istorinių naratyvų kultūrinės vertės nustatymo objektų dokumentaciją“). Šios Strategijos apimtyje numatoma įvertinti 21 kultūros paveldo objekto vertingąsias savybes ir parengti teisės aktuose apibrėžtą reikalingą dokumentaciją. Siūloma vykdyti objektų prioritizavimą pagal vaizdingumą ir reikšmingumą Strategijoje nurodytiems istoriniams naratyvams, tačiau jūrinio / industrinio ir senojo miesto naratyvus atstovaujantys objektai / kompleksai vertintini pagal Strategijoje numatytas priemones 2.1.4 ir 2.2.5. 2017–2023 m. priemonei įgyvendinti numatyta 63 tūkst. Eur.

5.2. Prioritetas 2: Svarbiausių Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvų atskleidimas ir saugojimas

Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvų sujungimo ir aktualizavimo koncepcija

Kaip pažymima šios Strategijos esamos situacijos analizėje, nagrinėjančioje vyraujančias paveldosaugos tendencijas užsienio valstybėse ir miestuose, išskirti kultūros paveldo objektų naratyvai, kompleksai turi būti saugomi ir populiarinami ne atskirai, o ieškant aktualių sąlyčio taškų, temų. Taip istoriškai, architektūriškai ir vertybiškai skirtingo kultūros paveldo turtingi miestai gali pasakoti savo istoriją ir kurti daugialypį, įtaigų įvaizdį miesto svečiams ir gyventojams.

Sudarant Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos strategiją, buvo siekiama išskirti kelis reikšmingiausius kultūros paveldo objektus, kurių tvarkyba ir aktualizavimas kurtų didžiausią socialinį-

ekonominį, kultūrinį poveikį bei skatintų visapusį aplink juos esančių teritorijų vystymąsi. Urbanistinės plėtros pavyzdžiai rodo, jog, atgaivinus istoriškai svarbius objektus / kompleksus, padidėjusiu lankytojų srautu naudojasi aplink besikuriančios kavinės, restoranai, parduotuvės, įvairias paslaugas siūlančios įstaigos; kyla poreikis įkurti rekreacines zonas (žr. Strategijos esamos situacijos analizės skyrių 1.2.2).

Atlikus esamos situacijos analizę ir surinkus įžvalgas susitikimo su visuomene Klaipėdoje metu, paaiškėjo, jog tokiu „centrinu“ objektu pretenduoja tapti šiuo metu atkuriamą Klaipėdos piliavietė. Gynybinį miesto kultūros paveldo naratyvą atspindintis kompleksas simbolizuoja turtingą uostamiesčio istoriją. Atkūrus piliavietės tūrius, į pastatus įkėlus Mažosios Lietuvos muziejaus ekspozicijas, atlikus aplinkotvarkos darbus ir pritaikius juos pažintinei, rekreacinei funkcijai, piliavietė taps reikšmingiausiu Klaipėdos kultūros paveldo objektu, kurio pagrindu siūloma aktualizuoti susijusius naratyvus ir miesto erdves. Piliavietės atkūrimui Strategijoje (ir KMSA patvirtintuose strateginiuose plėtros dokumentuose) numatytos priemonės – 2.2.1 „Klaipėdos pilies ir bastionų komplekso restauravimas ir atgaivinimas. II etapas Šiaurinė kurtina“, 2.2.3 „Naujo įvažiuojamojo kelio (Priešpilio g.) į Piliavietę ir kruizinių laivų terminalą tiesimas“, 2.2.5 „Klaipėdos pilies tūrių atkūrimas (Klaipėdos pilies bastionų komplekso atkūrimas II etapas)“ ir 2.2.6 „Įgyvendinti Klaipėdos piliavietės aplinkotvarkos darbus“.

Vis dėlto, vien tik „kietųjų“ priemonių, sutelktų ties piliavietės atkūrimu ir teritorijos tvarkyba, visapusiam jos aktualizavimui nepakanka. Atsižvelgiant į Klaipėdos visuomenės ir paveldosaugos specialistų lūkesčius, privalu šį kompleksą sujungti su šalia esančiu senamiesčiu, taip kuriant dvilypę naudą: integruojant piliavietę ir istorinę miesto dalį, sukurti bendrą, didelę istorinę vertę turintį, traukos objektą bei pasiekti didesnę bendrą lankytojų srautą. Koncentruojant investicijas į Klaipėdos piliavietės atkūrimą, būtina siekti šio objekto matomumo ir pasiekiamumo didinimo. Siūlomas sprendimas – sujungti piliavietę su senamiesčiu per Pilies g.; tam Strategijoje numatyta priemonė 2.2.7 „Užtikrinti Klaipėdos piliavietės integraciją su senamiesčiu, susisiekimo priemones“.

Su piliaviete – „centrinu“ senamiesčio kultūros paveldo objektu – glaudžiai susijęs Bastionų kompleksas. Šie kultūros paveldo objektai vaizdingiausiai atspindi Klaipėdos miesto-tvirtovės istorinį naratyvą. Strategijoje (ir KMSA strateginiuose plėtros planuose) Bastionų komplekso tvarkybai ir atgaivinimui numatyta priemonė 2.3.3 „Sutvarkyti Bastionų kompleksą (Jono kalnelį) ir jo prieigas, sukuriant išskirtinį kultūros ir turizmo traukos centrą bei skatinant smulkų ir vidutinį verslą“. Taip pat siūloma priemonė skirta atskleisti Klaipėdos piliavietės ir XVII-XVIII a. gynybinius įtvirtinimus „kietosiomis“ priemonėmis (reljefu, statiniais atkuriamą/interpretuojama gynybinė sistema), pritaikant juos kaip atvirą viešą erdvę. Ši priemonė apima visą bastionų kompleksą.

Atkūrus / atgaivinus du svarbius gynybinio kultūros paveldo objektus, sprendžiant pagal jų išsidėstymą senojoje miesto dalyje, natūraliai sudaroma gyvybinga, tačiau aktualizuotina urbanistinė ašis: Klaipėdos piliavietė – Turgaus g. – Bastionų kompleksas. Pagrindinė ašies arterija – Turgaus g. – yra turtinga senojo miesto naratyvą atspindinčių kultūros paveldo objektų, viena pirmųjų senamiesčio gatvių, buvęs ilgasis turgus jungęs tiltą į pilį viename gatvės gale ir bažnyčias kitame.

Ašiai tarp dviejų reikšmingų gyvybinių miesto kultūros paveldo objektų svarbu tai, jog planuojama atkurti Šv. Jono bažnyčią (žr. Strategijos priemonę 2.2.9 „Prisidėti prie vertikalių senamiesčio akcentų atkūrimo, prisidedant prie Šv. Jono bažnyčios ir bokšto atkūrimo projekto“), kuri svariai prisidėtų prie istorinių miesto vertikalių atgaivinimo. Bažnyčios pastatą ir teritoriją numatoma skirti ne tik apeigų organizavimui, bet ir kitoms visuomeninėms funkcijoms. Toks įveiklintas, bendruomenių poreikius atliepiantis kultūros paveldo objektas, atspindintis Klaipėdos senojo miesto naratyvą, tiesiogiai ir reikšmingai prisidės prie aplinkinių teritorijų aktualizavimo, gyvybingumo skatinimo.

Tam, kad aprašoma senojo miesto ir miesto-tvirtovės naratyvus jungianti urbanistinė Turgaus gatvės Klaipėdos ašis būtų gyvybinga, lankoma ir mėgiama miestiečių ir svečių, siūloma Turgaus g. paversti pėsčiųjų zona, tarpusavyje jungiančia kelis svarbiausius uostamiesčio istorinius objektus / kompleksus: piliavietę, Teatro aikštę, buvusį turgų (patį gatvė), Šv. Jono bažnyčią, Bastionų kompleksą. Tokiu būdu Turgaus g. galėtų virsti aktyvaus, miestietiško gyvenimo zona su įvairiomis parduotuvėmis, lauko kavinėmis ir restoranais; čia galėtų būti rengiamos mugės, lauko koncertai, menininkų pasirodymai. Turgaus gatvę pavertus pėsčiųjų zona, kuri apjungia atkurtus lankytinus objektus, ji taptų patrauklia vieta

verslo įmonėms vystyti veiklą senamiestyje. Rekomenduojama ilgalaikėje perspektyvoje siekti, kad visas Klaipėdos senamiestis būtų paverstas pėsčiųjų zona. Tam turėtų būti įgyvendinami savivaldybės planuojami Bastionų g. ir Bastionų tilto projektai, pakoreguoti transporto srautai, apsvastyta galimybė Tiltų g. paversti pėsčiųjų gatve. Turgaus g. pavertimas pėsčiųjų zona turėtų būti vertinamas ne kaip alternatyva Tiltų gatvės pavertimui pėsčiųjų gatve, bet kaip vienas pirmųjų žingsnių viso Klaipėdos senamiesčio pavertimui pėsčiųjų zona. Užsienio miestų ir Pilies gatvės Vilniuje pavyzdžiai rodo, kad pėsčiųjų zonose miesto teritorijos tampa gyvybingesnės, patrauklesnės investicijoms, rekreacijai.

Siekiant Klaipėdos senamiestį paversti pėsčiųjų zona, būtina atkreipti dėmesį į senamiesčio grindinių kokybę. Rekomenduojama įgyvendinti projektus, skirtus grindinių kokybės senamiestyje gerinimui, nes tai ypač aktualu pėstiesiems.

Paraleli Turgaus gatvės ašiai yra Dangės upės krantinių ašis. Pastatai, namai ir sandėliai prie upės, Žvejų gatvė atspindi turtingą vidaus vandens – (šioje Strategijoje grupuojamą su uostamiesčio) – istorinį naratyvą. Šios upės ašies aktualizavimas stiprintų Klaipėdos istorijos daugialypiškumą ir efektyviai papildytų „centrinių“ kultūros paveldo objektų kuriamą uostamiesčio įvaizdį.

Turgaus gatvė taptų svarbiausia ašimi senamiestyje, tuo tarpu Naujamiestyje analogiškai svarbi yra Liepų gatvė. Tai buvęs XVIII a. žuvies turgus, XIX a. pradžioje virtęs gražiausia ir reprezentatyviausia miesto alėja, prie kurios buvo statomi prašmatnūs miestiečių namai. Liepų alėja buvo mėgiama karališkosios šeimos bei miestiečių pasivaikščiavimo vieta. Liepų gatvė jungia gausybę paveldo objektų, tai daugybė namų, pašto stoties kompleksas, industriniai pastatai šiaurinėje dalyje (skerdyklų, vandenvietės, dujų fabriko kompleksai), pagrindinės miesto viešosios erdvės, tokios kaip Atgimimo aikštė, K.Donelaičio aikštė, skulptūrų parkas. Ateityje Liepų gatvė tęsis iki pat marių (išvysčius sklypus Naujojo uosto gatvėje, Liepų gatvės tąsa – Naujojo sodo gatvė – prieš iki vandens). Siekiant, kad ši svarbi Senojo Klaipėdos miesto naratyvo ašis būtų gyvybinga, siūlome Liepų gatvę aktualizuoti, atnaujinti, gerinti sąlygas pėstiesiems. Gatvėje turėtų būti atnaujinami istorinių namų fasadai, pastatai bei medžiai apšviečiami.

Šias tris svarbiausias istorines ašis, Turgaus gatvė, Liepų gatvė ir Dangės krantinės, jungia kertančios Pilies ir Tiltų gatvės bei būsimas Bastionų tiltas. Atgaivinus šias ašis bei sukūrus saugias ir patogias sąlygas vaikščioti pėstiesiems, Klaipėdos istorinėje miesto dalyje natūraliai susiformuotų pasivaikščiavimo žiedai. Pasaulinė istorinių miesto dalių atgaivinimo praktika rodo, kad žmonės traukia žmones. Tai reiškia, kad daugiau pėsčiųjų skatina atsirasti dar daugiau pėsčiųjų, o daug praeivių skatina kurtis komerciją, paslaugas, kavines.

Siūlomas aktualizuoti tris urbanistines Klaipėdos ašis stiprintų Strategijoje numatytų priemonių įgyvendinimas – 1.2.1 „Parengti paveldotvarkos darbų kompensavimo mechanizmą ir pakoreguoti paveldotvarkos rėmimo tvarką“ ir 1.2.3 „Vykdėti savivaldybės saugomų kultūros paveldo objektų tvarkybos darbus“. Siūloma, jog vietiniu lygmeniu saugomi kultūros paveldo objektų fasadai Turgaus, Žvejų ir Liepų gatvėse būtų atnaujinami pagal patobulintą tvarkybos darbų kompensavimo mechanizmą / rėmimo tvarką.

Prie aprašomų urbanistinių ašių puoselėjimo prisidėtų Strategijoje numatyta priemonė 2.2.10 „Parengti kultūros paveldo objektų ir urbanistinių struktūrų apšvietimo schemą bei apšviesti objektus“. Planuojama, jog, renkant kultūros paveldo objektus, įtrauktinus į apšvietimo schemas, prioritetą vertėtų teikti kultūros paveldo objektams / kompleksams pėsčiųjų zona galimai tapusioje Turgaus gatvėje, taip pat pastatams prie Dangės upės, Žvejų gatvėje esantiems atnaujintiems pastatų fasadams bei pastatams Liepų gatvėje.

Siūloma Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvų sujungimo ir aktualizavimo koncepcija iliustruojama toliau (žr. Pav. 1).

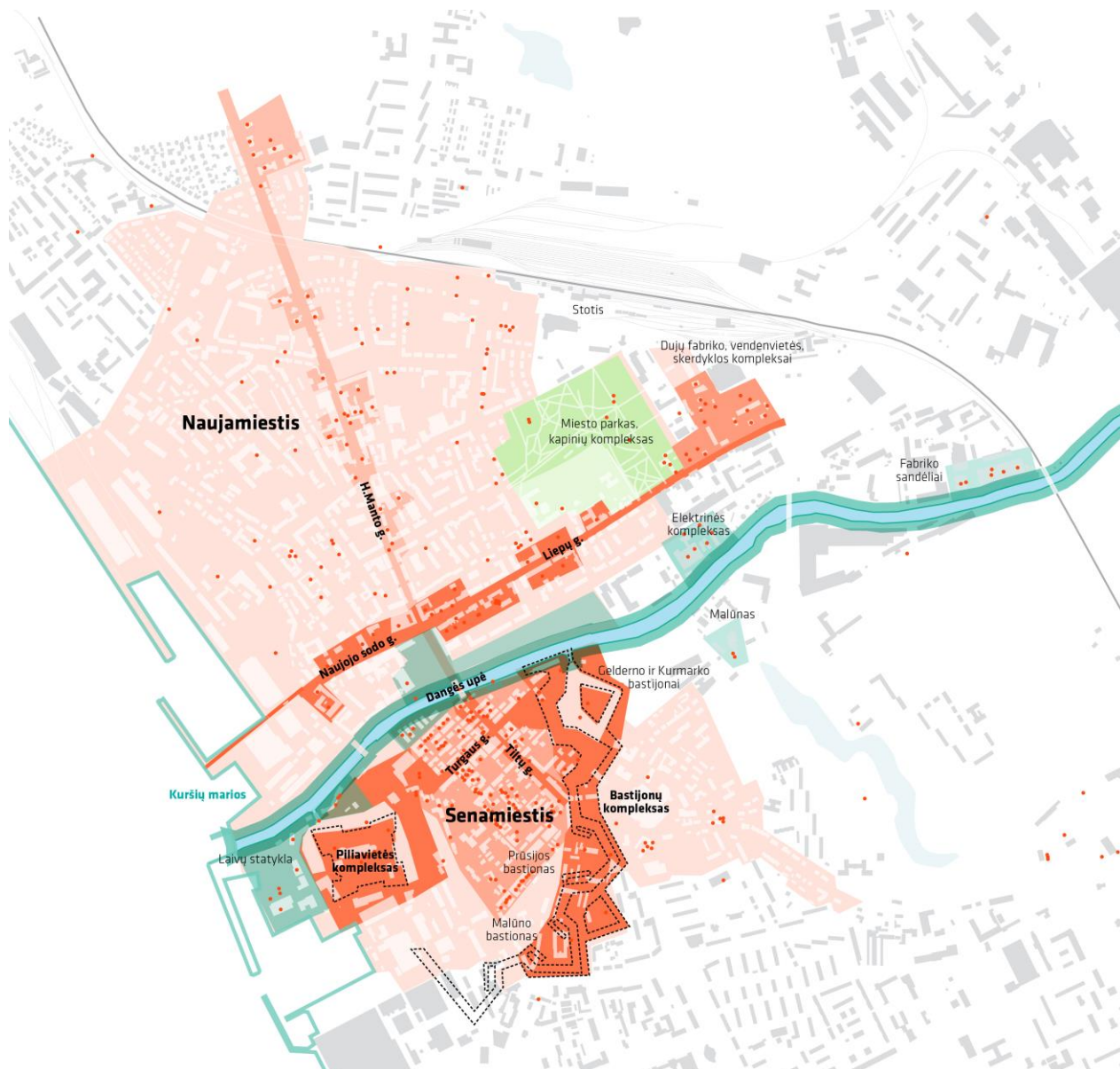
Pav. 1: Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvų sujungimo ir aktualizavimo koncepcijos veiksmų planas

Šaltinis: sudaryta autorių

Numatytų Strategijos priemonių įgyvendinimas ir siūlomų urbanistinių sprendimų priėmimas sujungiant istoriškai susijusius kultūros paveldo objektus į vieną unikalią, gyvybingą senojo miesto urbanistinę struktūrą leistų kurti daugialypį Klaipėdos miesto įvaizdį. Toks uostamiesčio veidas būtų ne tik patrauklus miesto gyventojams, bet ir prisidėtų prie turizmo, privataus verslo plėtros skatinimo. Be to, vidaus vandenų – uostamiesčio, miesto-tvirtovės ir senojo miesto istorinių naratyvų sujungimas į urbanistinę miesto ašį, jungiamą Turgaus gatvės, leistų spręsti jau ilgą laiką aktualią senamiesčio atgaivinimo problemą. Pateikiame grafinį pagrindinių Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvų sujungimo ir aktualizavimo vaizdavimą (žr. Pav. 2).

Pav. 2: Pagrindinių Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvų sujungimas ir aktualizavimas

1 tikslas: Uostamiesčio naratyvo stiprinimas ir paveldo objektų saugojimas

Strategijoje didelis dėmesys skiriamas jūriniam kultūros paveldui, formuojančiam Lietuvai ir regionui unikalų Klaipėdos uostamiesčio veidą. Miesto padėtis prie jūros lėmė ir formavo visas uostamiesčio struktūras, todėl apibrėžti, atpažinti ir įvertinti jūrinį kultūros paveldą miesto bendruomenei yra itin reikšminga. Strategijoje tam numatytos toliau apibūdinamos priemonės:

- **Viešųjų erdvių įveiklinimas** (2.1.1 „Įveikinti viešąsias erdves, formuojančias uostamiesčio įvaizdį Dangės upės zonoje, įgyvendinant projektą „Dangės upės krantinės pritaikymas centrinėje Klaipėdos miesto dalyje“). Svarbiausia miesto dalis atspindinti uostamiesčio bei vidaus vandenų naratyvą yra Dangės upės krantinės, todėl Strategijoje numatoma įveikinti viešąsias erdves Dangės upės zonoje, siekiant atkurti senąjį uostamiesčio atmosferą. Priemonė įgyvendinama vadovaujantis 2016–2018 m. Klaipėdos miesto savivaldybės Miesto infrastruktūros objektų priežiūros ir modernizavimo programa (Nr. 07). 2016–2018 m. jai įgyvendinti numatyta 4,283 mln. Eur.
- **Jūrinio ir industrinio kultūros paveldo įveiklinimo vertinimas** (2.1.2 „Atlikti galimų naujų funkcijų, skirtų jūrinio ir industrinio paveldo objektų įveiklinimui ir apsaugai, vertinimą“). Šios

Strategijoje numatytos veiklos rezultatas – galimybių studijos tipo leidinys, identifikuojantis jūrinio ir industrinio paveldo objektų įveiklinimo galimybes ir skirtas KMS bei privataus verslo subjektams, fiziniams asmenims. 2017–2018 m. priemonei įgyvendinti numatyta 10 tūkst. Eur.

- **Jūrinio paveldo objektų ženklėjimas** (2.1.3 „Tobulinti jūrinio paveldo objektų ženklėjimą siekiant didinti objektų matomumą ir žinomumą“). Charakteringiausių jūrinio kultūros paveldo objektų ženklėjimas Klaipėdos miesto gyventojams ir uostamiesčio svečiams padės identifikuoti unikalią istoriją pasakojančius objektus įvairiose miesto vietose, taip pabrėžiant kultūrinį uostamiesčio savitumą ir sukuriant palankesnes sąlygas miesto lankytojams-turistams. 2018 m. jai įgyvendinti numatyta 9 tūkst. Eur.
- **Kultūrinės vertės nustatymo dokumentacijos rengimas** (2.1.4 „Parengti kultūrinės vertės nustatymo objektų dokumentaciją jūrinio ir industrinio naratyvo kultūros paveldo objektams“). Numatoma vertingąsias savybes įvertinti ir reikiamą dokumentaciją parengti 6 charakteringiausiems jūrinio ir industrinio kultūros paveldo objektams. 2018–2020 m. priemonei įgyvendinti numatyta 10 tūkst. Eur.
- **Nematerialaus jūrinio paveldo išsaugojimo rėmimas** (2.1.5 „Remti nematerialaus jūrinio paveldo išsaugojimą, iš dalies finansuoti kultūros, meno, edukacinės veiklos ir leidybos projektus“). Nematerialusis kultūros paveldas formuoja unikalų miesto įvaizdį per išskirtinį kulinarinį, vietovardžių, tradicijų ir amatų, vandenvardžių, tarmių ir žargonų palikimą. Strategijoje numatomas jo puoselėjimas per kultūros, meno, edukacinės veiklos ir leidybos projektų dalinį finansavimą. 2017–2023 m. priemonei įgyvendinti numatyta 110 tūkst. Eur: 20 tūkst. 2017 m., 25 tūkst. 2018 m., 30 tūkst. 2019 m. ir 35 tūkst. 2023 m.
- **Dalinis renginių finansavimas** (2.1.6 „Užtikrinti jūrinę kultūrą puoselėjančių renginių dalinį finansavimą“). Strategijoje numatoma renginių finansavimo programa numatyta 2016–2018 m. Klaipėdos miesto savivaldybės Miesto kultūrinio savitumo puoselėjimo bei kultūrinių paslaugų gerinimo programoje (Nr. 08). Šiai priemonei aktualūs visi Klaipėdoje organizuojami jūrinę kultūrą populiarinantys, puoselėjantys kultūriniai / visuomeniniai renginiai, įskaitant Jūros šventę, laivų parodą. 2017–2023 m. priemonei įgyvendinti numatyta 550 tūkst. Eur: 260 tūkst. 2018 m. ir 290 tūkst. 2019 m.
- **„Pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimų programoje“ numatytų kultūros paveldo objektų ir kompleksų tyrimų vykdymas** (2.1.7–2.1.13). Programoje (žr. Strategijos esamos situacijos analizės Priedą B) numatyti paveldosauginiai tyrimai, suskirstyti pagal reikšmingiausias tokio tipo objektų ir kompleksų sritis / kryptis (sisteminiis nekilnojamasis pakrančių ir jūrinis, povandeninis, memorialinis pakrančių ir jūrinis, dokumentinis (archyvinis) ir ikonografinis pakrančių ir jūrinis, kalbinis pakrančių ir jūrinis, kraštovaizdžių, nematerialus pakrančių ir jūrinis paveldas), reikalingi norint apibrėžti ir toliau saugoti ar įveikinti jūrinį uostamiesčio paveldą. 2017–2019 m. priemonei įgyvendinti numatyta 30 tūkst. Eur.

2 tikslas: Senojo Klaipėdos miesto naratyvo stiprinimas

- Senasis Klaipėdos miestas – senamiestis ir naujamiestis – tai paveldu turtingos miesto dalys, pasižyminčios istorijų ir vietinių legendų gausa. Šios miesto zonos yra itin reikšmingos šiandieniniam Klaipėdos vystymuisi, todėl, sprendžiant kultūros paveldo saugojimo, naudojimo, pažinimo ir atgaivinimo klausimus, būtina siekti jas atgaivinti. Strategijoje numatomos 8 kultūros paveldo senojoje miesto dalyje apsaugos ir puoselėjimo priemonės: **Piliavietės ir bastionų komplekso restauravimas** (2.2.1 „Klaipėdos pilies ir bastionų komplekso restauravimas ir atgaivinimas. II etapas Šiaurinė kurtina“). Strategijos rengimo metu projektas jau buvo pradėtas įgyvendinti (Subalansuoto turizmo skatinimo ir vystymo programos veiksmų plano projekto detalizavimas patvirtintas 2014 m. rugpjūčio 4 d. KMSA direktoriaus įsakymu Nr. AD1-3526). Vykdomo projekto etapo metu numatyta vykdyti rangos darbus ir jų techninę priežiūrą pagal parengtą techninį projektą. 2016–2018 m. priemonei įgyvendinti numatyta 4,513 mln. Eur.
- **Konferencijos dėl piliavietės atkūrimo organizavimas** (2.2.2 „Organizuoti tarptautinio lygio konferenciją Klaipėdos piliavietės atkūrimo klausimais“). KMSA, KU, Mažosios Lietuvos muziejaus

ir KDP Klaipėdos skyriaus iniciatyva numatoma suorganizuoti konferenciją, kurios tikslas – surinkti ekspertų iš įvairių šalių įžvalgas apie Klaipėdos piliavietės atkūrimą ir galimas jo alternatyvas. 2017–2018 m. priemonei įgyvendinti numatyta 5 tūkst. Eur.

- **Piliavietės prieinamumo didinimas** (2.2.3 „Naujo įvažiuojamojo kelio (Priešpilio g.) į Piliavietę ir kruizinių laivų terminalą tiesimas“). Projekto metu bus kuriama infrastruktūra, gerinanti atkuriamos Klaipėdos piliavietės pasiekiamumą Priešpilio g. ir kruizinių laivų terminalo atžvilgiu. Projekto metu bus atliekami archeologiniai tyrimai, rekonstruojama pagalbinė gatvė, įrengiamos lietaus nuotekos, apšvietimas, vykdomas tinklų iškėlimas bei kitos inžinerinės paslaugos. Projektas numatomas įgyvendinti 2017–2019 m.
- **Pastato Priešpilio g. įveiklinimas** (2.2.4 „Kultūros paveldo pastato (Priešpilio g. 2) pritaikymas inovatyviems verslams“). Piliavietės teritorijoje esantis pastatas adresu Priešpilio g. 2 jau yra laikomas kultūros paveldo objektu, tačiau šiuo metu nėra įveiklintas pagal savo turimą potencialą. Priemonės įgyvendinimo dėka (parengus techninį projektą, įvykdžius jo ekspertizę, rangos darbus ir techninę jų priežiūrą) pastatas bus paverčiamas neformaliu inovatyvių verslų slėniu; taip bus reikšmingai prisidedama prie piliavietės teritorijos atgaivinimo. Numatoma, kad projektas bus įgyvendinamas 2017–2019 m.
- **Klaipėdos pilies atkūrimasmas** (2.2.5 „Klaipėdos pilies tūrių atkūrimasmas (Klaipėdos pilies bastionų komplekso atkūrimas II etapas“). Numatoma, jog II pilies tūrių atkūrimo projekto etapo metu bus parengiamas ir ekspertuojamas techninis projektas bei vykdomi rangos darbai su technine jų ir projekto vykdymo priežiūra. Numatoma, kad projektas bus įgyvendinamas 2017–2021 m.
- **Klaipėdos piliavietės aplinkotvarkos darbų įgyvendinimas** (2.2.6 „Įgyvendinti Klaipėdos piliavietės aplinkotvarkos darbus“). Siekiant gerinti ryškiausio Klaipėdos kultūros paveldo objektų komplekso reprezentatyvumą, planuojama atlikti aplinkotvarkos darbus. Siekiama priemone įvykdyti 2017–2023 m.
- **Klaipėdos piliavietės integracija su senamiesčiu** (2.2.7 „Užtikrinti Klaipėdos piliavietės integraciją su senamiesčiu, susisiekiimo priemones“). Įgyvendinant Klaipėdos miesto strateginiame planavime numatytas darnaus judumo priemones, urbanistų ir miesto susisiekiimo specialistų pagalba siūloma diegti priemones, leidžiančias užtikrinti patogesnę piliavietės pasiekiamumą senamiesčio atžvilgiu, taip užtikrinant tolygų lankytojų srautų pasiskirstymą ir geresnes sąlygas visapusiškai uostamiesčio kultūros paveldo objektų pažinimui. Numatoma įrengti 3 perėjas / jungtis. Siekiama priemonę įgyvendinti 2018–2019 m.
- **Kultūrinės vertės nustatymo dokumentacijos rengimas** (2.2.8 „Parengti kultūrinės vertės nustatymo objektų dokumentaciją Klaipėdos senojo miesto naratyvo kultūros paveldo objektams“). Numatoma įvertinti vertingąsias savybes ir parengti reikiamą dokumentaciją 14 charakteringiausių Klaipėdos senamiesčio istoriją atspindinčių objektų. 2017–2023 m. priemonei įgyvendinti numatyta 42 tūkst. Eur.
- **Pagalba Šv. Jono bažnyčios ir bokšto atkūrimo projektui** (2.2.9 „Prisidėti prie vertikalių senamiesčio akcentų atkūrimo, prisidedant prie Šv. Jono bažnyčios ir bokšto atkūrimo projekto“). Įgyvendinus šią Strategijos priemonę, būtų reikšmingai prisidedama prie vertikalių senamiesčio akcentų atkūrimo. Priemonė tiesiogiai atliepia Klaipėdos miesto savivaldybės Miesto urbanistinio planavimo programos (Nr. 01) priemonę „Žemės sklypo Turgaus g. 24 detaliojo plano pakeitimas (Šv. Jono bažnyčios)“. Siekiama priemonę įgyvendinti 2020 m.
- **Apšviesti kultūros paveldo objektus** (2.2.10 „Parengti kultūros paveldo objektų ir urbanistinių struktūrų apšvietimo schemą bei apšviesti objektus“). Strategijoje numatyta parengti viešojo apšvietimo schemą istorinei miesto daliai – kultūros paveldo objektams ir urbanistinėms struktūroms. Priemone būtų išnagrinėtos galimybės įrengti apšvietimą ir pasiūlytos konkrečios priemonės apšvietimui įdiegti. Nors apšviečiami objektai ir kompleksai apimtų visus Strategijoje įvardintus naratyvus, siūloma atlikti objektų prioritizavimą pagal vaizdingiausias ir reikšmingiausias istorinių naratyvų reprezentavimą (kaip apibūdinama Klaipėdos miesto kultūros

paveldo naratyvų sujungimo koncepcijoje, siūloma teikti pirmenybę kultūros paveldo objektų Turgaus, Liepų ir Žvejų g. apšvietimui). 2018-2021 m. priemonei įgyvendinti numatyta 30 tūkst. Eur.

- **Liepų gatvės aktualizavimas.** Liepų gatvės aktualizavimui šios strategijos apimtyje priskiriamos anksčiau aprašytos priemonės: 1.1.10 „Parengti kultūros paveldo objektų ir urbanistinių struktūrų apšvietimo schemą bei apšviesti objektus“; 2.2.8 „Parengti kultūrinės vertės nustatymo objektų dokumentaciją Klaipėdos senojo miesto naratyvo kultūros paveldo objektams“. Taip pat rekomenduojame papildyti Klaipėdos savivaldybės planavimo dokumentus priemonėmis, skirtomis Liepų gatvės atnaujinimui (kuriant alėjos įvaizdį, gerinant sąlygas pėstiesiems (t.y. platūs šaligatviai su medžiais, suoleliais), integracijai su Atgimimo aikšte, Skulptūrų parku.

Kitaip nei uostamiesčio naratyvą puoselėjančių kultūros paveldo objektų atžvilgiu (žr. antrojo Strategijos prioriteto 1 tikslą), senojo Klaipėdos miesto kultūros paveldo objektų apsaugai ir įveiklinimui neskiriama atskirų „minkštųjų“ paveldosaugos priemonių. Didžioji dalis Klaipėdoje organizuojamų renginių yra glaudžiai susiję su įvairiomis senamiesčio vietomis, todėl šios vietovės kultūros paveldo objektų viešinimas bus tiesiogiai įtraukiamas į pirmojo Strategijos prioriteto 1 tikslo priemones (vykdyti Klaipėdos miesto kultūros paveldo pristatymus Klaipėdoje organizuojamuose kultūros renginiuose, inicijuoti „atvirų durų“ renginius Klaipėdos miesto kultūros paveldo objektuose).

3 tikslas: Miesto-tvirtovės naratyvo stiprinimas ir paveldo objektų saugojimas

Unikalų Klaipėdos įvaizdį formuoja gynybinis, karinis kultūros paveldas, iliustruojantis turtingą miesto istoriją nuo pat gilių viduramžių iki sovietmečio. Svarbiausi šio naratyvo paveldo objektai yra piliavietė ir bastionų kompleksas, supęs senamiestį ir Frydricho miestus. Kiti objektai, tai XIX a. fortai bei pasaulinių karų gynybiniai įtvirtinimai. Šis istorinis naratyvas yra nepakankamai integruojamas į miesto struktūras ir įvaizdžio formavimą. Tam Strategijoje numatytos priemonės:

- **Žardės ir Pumalių piliakalnių tvarkyba** (2.3.1 „Sutvarkyti Žardės ir Pumalių piliakalnius ir pritaikyti pažintinėms ir kultūrinėms veikloms“). Kuršių paveldas turėtų būti laikomas integralia miesto-tvirtovės naratyvo dalimi. Šių laikų gynybiniai objektai, tokie kaip Žardės piliakalnio kompleksas, piliakalnis šiaurinėje miesto dalyje, simbolizuoja Klaipėdoje gyvenusios Kuršių genties istoriją, o archeologinės radymvietės su senoviniais pasakojimais yra įdomios ne tik klaipėdiečiams, bet ir miesto svečiams. Tam Strategijoje numatoma sukurti aktyviam poilsiui ir pažintiniam turizmui pritaikytą piliakalnių infrastruktūrą pagal parengtinus 2 techninius piliakalnių tvarkybos projektus. 2017–2021 m. priemonei įgyvendinti numatyta 200 tūkst. Eur.
- **Bastionų komplekso (Jono kalnelio) ir jo prieigų tvarkyba** (2.3.2 „Sutvarkyti Bastionų kompleksą (Jono kalnelį) ir jo prieigas, sukuriant išskirtinį kultūros ir turizmo traukos centrą bei skatinant smulkųjį ir vidutinį verslą“). Kultūros paveldo komplekso įveiklinimas, sukuriant išskirtinį kultūros ir turizmo traukos centrą bei skatinant smulkųjį ir vidutinį verslą, įgyvendintinas atliepiant 2016–2018 m. Klaipėdos miesto savivaldybės Subalansuoto turizmo skatinimo ir vystymo programos (Nr. 02) priemonę 02.01.02. 2017–2019 m. priemonei įgyvendinti numatyta 1,128 mln. Eur.
- **XVII–XVIII a. gynybinių įtvirtinimų tvarkyba** (2.3.3 „Atskleisti Klaipėdos piliavietės ir XVII–XVIII a. gynybinius įtvirtinimus kietosiomis priemonėmis (reljefu, statiniais atkuriamą/interpretuojama gynybinė sistema), pritaikant juos kaip atvirą viešą erdvę“). Numatoma „kietosiomis“ priemonėmis atskleisti 2 XVII–XVIII a. gynybinius miesto įtvirtinimus. 2018–2020 m. priemonei įgyvendinti numatyta 70 tūkst. Eur.
- **Antrojo pasaulinio karo gynybinių įtvirtinimų ženklimas** (2.3.4 „Ženklinti Antrojo pasaulinio karo gynybinių įtvirtinimus, juos įtraukiant į turistinius maršrutus ir žemėlapius“). Strategijos apimtyje numatoma ženklinti 5 uostamiesčio įtvirtinimus, sukuriant palankesnes sąlygas jų lankymui, detalesnės informacijos gavimui, istoriniam pasakojimui kultūros paveldo objektų vietoje. 2018 m. priemonei įgyvendinti numatyta 20 tūkst. Eur.
- **Memel-Sud baterijos tvarkyba** (2.3.5 „Įgyvendinti teritorijos Smiltynėje (apie 10 ha) detaliojo plano sprendinius, sutvarkant pakrantės baterijos Memel-Sud (Kopgalio baterijos) vietą“).

Memel-Sud, kitaip vadinama Koppalio baterija, ekspertų ir visuomenės atstovų nuomone, turi reikšmingą potencialą pažintinei veiklai ir istorijos puoselėjimui, populiarinimui vystyti. Šia Strategijos priemone siekiama pažintinėms-educacinėms veikloms pritaikyti 1–2 objektus Smiltynėje, kaip nustatyta detaliajo plano sprendiniuose. 2018–2020 m. priemonei įgyvendinti numatyta 100 tūkst. Eur.

5.3. Priemonių plano suvestinė

Lent. 1: Klaipėdos miesto kultūros paveldo saugojimo, naudojimo, pažinimo ir atgaivinimo veiksmų ir priemonių planas

Nr.	Pavadinimas	Lėšos 2016– 2023 m.	Vertinimo rodiklis	Rezultatas 2023 m.	Vykdy- tojas	Partneriai	Igyven- dinimo laikotarpis	Funkcinė sritis
Prioritetas 1: Kultūros paveldo apsaugos organizavimo tobulinimas								
Tikslas 1: Visuomenės įtraukimas į kultūros paveldo apsaugą								
1.1.1.	Įsteigti Klaipėdos miesto kultūros paveldo forumą ir organizuoti viešąsias diskusijas su bendruomene, Lietuvos ir užsienio paveldosaugos specialistais	15 000 €	Konferencijų skaičius per metus	7–14	KMSA	KU; KTIC; KPD Klaipėdos skyrius	2017– 2023 m.	Pažinimas / Saugojimas
1.1.2.	Klaipėdos miesto kultūros paveldo portalų sukūrimas ¹	100 000 €	Sukurtas interneto puslapis	1	KMSA	–	2017– 2023 m.	Pažinimas / Saugojimas
1.1.3.	Įkurti Klaipėdos kultūros pažinimo centrą / ekspoziciją	– ²	Parengtų ekspozicijų skaičius	1	KMSA	Mažosios Lietuvos istorijos muziejus	Atkūrus Šv. Jono bažnyčią	Pažinimas
1.1.4.	Dalyvauti Europos ir nacionalinių kultūros kelių programose, siekiant didinti bendrą Klaipėdos miesto kultūros paveldo bei atskirų Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos naratyvų žinomumą	18 000 €	Europos ir nacionalinių kultūros kelių, kuriuose garsinami Klaipėdos miesto kultūros paveldo objektai, skaičius	4	KMSA	KTIC	2017– 2023 m.	Pažinimas / Naudojimas
1.1.5.	Vykdyti Klaipėdos miesto kultūros paveldo pristatymus Klaipėdoje organizuojamuose kultūros renginiuose / Kultūros paveldo renginių tikslinei auditorijai organizavimas	20 000 €	Renginių, kurių metu organizuoti Klaipėdos miesto kultūros paveldo pristatymai, skaičius	10	KMSA	KTIC	2017– 2023 m.	Pažinimas
1.1.6.	Inicijuoti „atvirų durų“ renginius Klaipėdos miesto kultūros	50 000 €	Inicijuotų „atvirų durų“ renginių	5	KMSA	–	2017–	Pažinimas /

¹ Klaipėdos kultūros paveldo portalas – internetinio puslapio – paskirtis: kaupti žinias ir informaciją apie kultūros paveldo objektus / kompleksus, skaitmeninti turimą rašytinę / vaizdinę / verbalinę informaciją, teikti metodinę medžiagą švietimo įstaigoms apie kultūros paveldo populiarinimo metodus ir priemones, sukurti platformą duomenų, informacijos integracijai su kitomis skaitmeninėmis kultūros paveldo populiarinimui aktualiais internetiniais šaltiniais, vykdyti konsultavimo / informavimo funkciją (palaukti viešą diskusijų forumą apie kultūros paveldo tvarkybą, teisinius klausimus, istoriją ir kt.).

² Priemonėms, kurių lėšų poreikis lentelėje pažymėtas brūkšnio ženklų, šiuo metu be papildomų tyrimų nėra įmanoma nustatyti lėšų poreikio.

Nr.	Pavadinimas	Lėšos 2016– 2023 m.	Vertinimo rodiklis	Rezultatas 2023 m.	Vykdy- tojas	Partneriai	Igyven- dinimo laikotarpis	Funkcinė sritis
	paveldo objektuose		skaičius				2023 m.	Naudojimas
1.1.7.	Parengti ir leisti informacinį leidinį apie Klaipėdos kultūros paveldo objektus	10 000 €	Išleistas leidinys, egzempliorių	200	KMSA	–	2021 m.	Pažinimas
Tikslas 2: Kultūros paveldo objektų apskaitos, vertinimo vykdymas ir tvarkybos priemonių įgyvendinimas								
1.2.1.	Parengti paveldotvarkos darbų kompensavimo mechanizmą ir pakoreguoti paveldotvarkos rėmimo tvarką	–	Parengtas paveldotvarkos kompensavimo mechanizmas ir pakoreguota rėmimo tvarka	1	KMSA	–	2016– 2017 m.	Saugojimas / Atgaivinimas
1.2.2.	Skelbti savivaldybės saugomais vietinio lygmens kultūros paveldo objektus	–	Vietinio lygmens kultūros paveldo objektų, paskelbtų savivaldybės saugomais, dalis nuo bendro tokių objektų skaičiaus, proc.	40	KMSA	–	2017 m.	Saugojimas
1.2.3.	Vykdyti savivaldybės saugomų kultūros paveldo objektų tvarkybos darbus ³	840 000 €	Objektų, kurių tvarkybos darbams skirtas finansavimas skaičius	20	KMSA	–	2017– 2023 m.	Saugojimas / Atgaivinimas
1.2.4.	Parengti kitų istorinių naratyvų kultūrinės vertės nustatymo objektų dokumentaciją	63 000 €	Parengta objektų kultūrinės vertės nustatymo dokumentacija, skaičius	21	KMSA	Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos apskritis stalias	2017– 2023 m.	Pažinimas / Saugojimas
Prioritetas 2: Svarbiausių Klaipėdos miesto kultūros paveldo naratyvų atskleidimas ir saugojimas								
Tikslas 1: Uostamiesčio naratyvo stiprinimas ir paveldo objektų saugojimas								
2.1.1.	Įveikinti viešąsias erdves, formuojančias uostamiesčio įvaizdį Dangės upės zonoje, įgyvendinant projektą „Dangės upės krantinės pritaikymas centrinėje Klaipėdos miesto dalyje“	4 283 000 €	Įgyvendintas projektas	1	KMSA	–	2016– 2018 m.	Naudojimas / Atgaivini- mas
2.1.2.	Atlikti galimų naujų funkcijų, skirtų jūrinio ir industrinio paveldo objektų įveiklinimui ir apsaugai, vertinimą	10 000 €	Atliktas galimų funkcijų ir įveiklinimo vertinimas	1	KMSA	–	2017– 2018 m.	Pažinimas
2.1.3.	Tobulinti jūrinio paveldo objektų ženklumą siekiant didinti objektų matomumą ir žinomumą	9 000 €	Paženkintų jūrinio paveldo objektų dalis, proc.	75	KMSA	–	2018 m.	Pažinimas / Naudojimas

³ Priemonė apima visų kultūros paveldo apsaugos naratyvų objektus. Objektai prioritetuojami pagal naratyvus.

Nr.	Pavadinimas	Lėšos 2016– 2023 m.	Vertinimo rodiklis	Rezultatas 2023 m.	Vykdy- tojas	Partneriai	Igyven- dinimo laikotarpis	Funkcinė sritis
2.1.4.	Parengti kultūrinės vertės nustatymo objektų dokumentaciją jūrinio ir industrinio naratyvo kultūros paveldo objektams	10 000 €	Objektų, kuriems nustatytos vertingosios savybės, skaičius	6	KMSA	–	2018– 2020 m.	Pažinimas
2.1.5.	Remti nematerialaus jūrinio paveldo išsaugojimą, iš dalies finansuoti kultūros, meno, edukacinės veiklos ir leidybos projektus	110 000 € ⁴	Kasmet remiamų renginių ir iniciatyvų, skirtų jūrinio paveldo išsaugojimui, skaičius	6–10 ⁵	KMSA	KTIC	2017– 2023 m.	Pažinimas / Atgaivinimas
2.1.6.	Užtikrinti jūrinę kultūrą puoselėjančių renginių dalinį finansavimą ⁶	550 000 € ⁷	Kasmet dalinai finansuojamų renginių skaičius	6–15 ⁸	KMSA	–	2018– 2019 m.	Pažinimas
2.1.7.	Igyvendinti „Pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimų programoje“ numatytus sisteminių nekilnojamojo pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo kompleksų bei objektų tyrimus	30 000 €	Atlikta studijų/tyrimų	1	KMSA	KPD Klaipėdos skyrius; Valstybinis jūrų uostas; LR SusMin; LR AM; Kuršių Nerijos nacionalinio parko administracija	2018– 2019 m.	Pažinimas
2.1.8.	Igyvendinti „Pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimų programoje“ numatytus povandeninio kultūros paveldo vietovių ir objektų tyrimus		Atlikta studijų/tyrimų	1				
2.1.9.	Igyvendinti „Pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimų programoje“ numatytus memorialinio pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimus		Atlikta studijų/tyrimų	1				
2.1.10.	Igyvendinti „Pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimų programoje“ numatytus dokumentinio (archyvinio) ir ikonografinio pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo kompleksų bei objektų tyrimus		Atlikta studijų/tyrimų	1				
2.1.11.	Igyvendinti „Pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimų programoje“ numatytus kalbinio pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimus		Atlikta studijų/tyrimų	1				
2.1.12.	Igyvendinti „Pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimų programoje“ numatytus pakrančių ir jūrinės kultūros kraštovaizdžio tyrimus		Atlikta studijų/tyrimų	1				

⁴ 20 000 € (2017 m.); 25 000 € (2018 m.); 30 000 € (2019 m.); 35 000 € (2023 m.)

⁵ 6 (2017 m.); 8 (2018 m.); 9 (2019 m.); 10 (2023 m.)

⁶ Įskaitant Jūros šventę, laivų parodą ir kitus renginius.

⁷ 260 000 € (2018 m.); 290 000 € (2019 m.)

⁸ 6 (2017 m.); 9 (2018 m.); 11 (2019 m.); 15 (2023 m.)

Nr.	Pavadinimas	Lėšos 2016– 2023 m.	Vertinimo rodiklis	Rezultatas 2023 m.	Vykdy- tojas	Partneriai	Igyven- dinimo laikotarpis	Funkcinė sritis
2.1. 13.	Igyvendinti „Pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimų programoje“ numatytus nekalbinio nematerialaus pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimus		Atlikta studijų/tyrimų	1				
Tikslas 2: Senojo Klaipėdos miesto naratyvo stiprinimas								
2.2.1.	Klaipėdos pilies ir bastionų komplekso restauravimas ir atgaivinimas. II etapas Šiaurinė kurtina	–	Igyvendintas projekto etapas	1	KMSA	–	2016– 2018 m.	Atgaivinimas
2.2.2.	Organizuoti tarptautinio lygio konferenciją Klaipėdos piliavietės atkūrimo klausimais	5 000 €	Surengta konferencija	1	KMSA	KU; Mažosios Lietuvos istorijos muziejus; KPD Klaipėdos skyrius	2017 m.	Pažinimas
2.2.3.	Naujo įvažiuojamojo kelio (Priešpilio g.) į Piliavietę ir kruizinių laivų terminalą tiesimas	–	Nutiestas kelias	1	KMSA	–	2017– 2019 m.	Naudojimas
2.2.4.	Kultūros paveldo pastato (Priešpilio g. 2) pritaikymas inovatyviems verslams	–	Igyvendintas projektas	1	KMSA	–	2017– 2019 m.	Naudojimas
2.2.5.	Klaipėdos pilies tūrių atkūrimas (Klaipėdos pilies bastionų komplekso atkūrimas II etapas)	–	Igyvendintas projektas	1	KMSA	–	2017– 2021 m.	Atgaivinimas
2.2.6.	Igyvendinti Klaipėdos piliavietės aplinkotvarkos darbus	–	–	–	KMSA	–	2017– 2023 m.	Saugojimas / Naudojimas
2.2.7.	Užtikrinti Klaipėdos piliavietės integraciją su senamiesčiu, susisiekimo priemones	–	Įdiegtų perėjų / jungčių skaičius	3	KMSA	–	2018– 2019 m.	Naudojimas
2.2.8.	Parengti kultūrinės vertės nustatymo objektų dokumentaciją Klaipėdos senojo miesto naratyvo kultūros paveldo objektams	42 000 €	Objektų, kuriems nustatytos vertingosios savybės, skaičius	14	KMSA	–	2017– 2023 m.	Pažinimas
2.2.9.	Prisidėti prie vertikalių senamiesčio akcentų atkūrimo, prisidedant prie Šv. Jono bažnyčios ir bokšto atkūrimo projekto	–	–	–	KMSA	–	2020 m.	Atgai- vinimas / Naudojimas

Nr.	Pavadinimas	Lėšos 2016– 2023 m.	Vertinimo rodiklis	Rezultatas 2023 m.	Vykdy- tojas	Partneriai	Igyven- dinimo laikotarpis	Funkcinė sritis
2.2. 10.	Parengti kultūros paveldo objektų ir urbanistinių struktūrų apšvietimo schemą bei apšviesti objektus ⁹	30 000 €	Parengta apšvietimo schema	1	KMSA	–	2018- 2021 m.	Pažinimas
2.2.11 .	Senamiesčio pritaikymas pėstiesiems plečiant pėsčiųjų zonas bei vykdant grindinių ir gatvių tvarkybą	–	–	–	KMSA	–	2018- 2023 m.	Naudojimas
Tikslas 3: Miesto-tvrtovės naratyvo stiprinimas ir paveldo objektų saugojimas								
2.3.1.	Sutvarkyti Žardės ir Pumalių piliakalnius ir pritaikyti pažintinėms ir kultūrinėms veikloms	200 000 €	Parengta techninių projektų, skaičius	2	KMSA	–	2017– 2018 m.	Saugojimas / Atgaivinimas
			Sutvarkyta piliakalnių, kuriuose įrengta infrastruktūra pažintinėms ir kultūrinėms veikloms	2			2019– 2021 m.	Saugojimas / Atgaivinimas
2.3.2.	Sutvarkyti Bastionų kompleksą (Jono kalnelį) ir jo prieigas, sukuriant išskirtinį kultūros ir turizmo traukos centrą bei skatinant smulkų ir vidutinį verslą	1 128 000 €	Atlikti įrengimo darbai, proc.	100	KMSA	–	2017– 2019 m.	Atgaivi- nimas / Naudojimas
2.3.3.	Atskleisti Klaipėdos piliavietės ir XVII–XVIII a. gynybinius įtvirtinimus „kietosiomis“ priemonėmis (reljefu, statiniais atkuriamą/interpretuojama gynybinė sistema), pritaikant juos kaip atvirą viešą erdvę	70 000 €	Įgyvendintų projektų, atskleidžiančių XVII–XVIII a. gynybinius įtvirtinimus, skaičius	2	KMSA	–	2018– 2020	Naudojimas / Pažinimas
2.3.4.	Ženklini Antrojo pasaulinio karo gynybinių įtvirtinimus, juos įtraukiant į turistinius maršrutus ir žemėlapius	20 000 €	Suženklintų Antrojo pasaulinio karo gynybinių įtvirtinimų skaičius	5	KMSA	–	2018– 2019	Pažinimas / Atgaivinimas
2.3.5.	Įgyvendinti teritorijos Smiltynėje (apie 10 ha) detaliojo plano sprendinius, sutvarkant pakrantės baterijos Memel-Sud (Kopgalio baterijos) vietą	100 000 €	Pažintinėms veikloms pritaikytų objektų skaičius	1–2	KMSA	–	2018– 2020 m.	Pažinimas / Atgaivinimas

⁹ Priemonė apima visų kultūros paveldo apsaugos naratyvų objektus. Objektai prioritetizuojami pagal naratyvus.

6. Strategijos įgyvendinimo priežiūros, rodiklių ir vertinimo sistema

Strategijos įgyvendinimo priežiūrą, rodiklių kontrolę ir vertinimą atliks Klaipėdos miesto savivaldybė, kurios Urbanistinės plėtros departamento Paveldosaugos skyrius vadovaus šių veiksmų eigai.

Strategijos įgyvendinimo priežiūrai, rodiklių kontrolei ir vertinimui privalu sukurti Klaipėdos miesto kultūros paveldo apsaugos strategijos priežiūros komitetą. Rekomenduojama, jog šio komiteto nariais taptų ne tik Urbanistinės plėtros departamento specialistai, bet ir būtų deleguojami kitų departamentų atstovai.

2016–2023 m. įgyvendintinos Strategijos priežiūrą rekomenduojama dalinti etapais po metus ir pusmetį:

- Strategijos įgyvendinimo pradžioje patvirtinama veiksmų įgyvendinimo rodiklių vertinimo schema, kurioje nurodyti patvirtinti Strategijos tikslai, numatomas kiekvieno jų įgyvendinimo rodiklis ir jo reikšmė.
- Kiekvienų Strategijos įgyvendinimo metų pradžioje sudaromas Metinis veiksmų planas, kuriame nurodomos einamaisiais metais siektinos veiksmų įgyvendinimo rodiklių reikšmės (pvz., 2018 m. planuojama atnaujinti 2 iš 7 planuojamų atnaujinti kultūros paveldo objektų (pastatų) fasadų senamiestyje). Metinis veiksmų planas derinamas su Klaipėdos savivaldybės strateginiu veiklos planu, numatomos per metus įgyvendinti priemonės perkeliamos į Klaipėdos savivaldybės strateginį veiklos planą.
- Kiekvienų Strategijos įgyvendinimo metų viduryje (birželio-liepos mėn.) Strategijos priežiūros komitetas susitinka bendram kontroliniam posėdžiui, kurio metu aptariamas Metinio veiksmų plano įgyvendinimas, jau pasiektos ar dar planuojamos pasiekti rodiklių reikšmės. Prireikus, Metinis veiksmų planas koreguojamas pagal einamųjų metų situaciją. Į tai atsižvelgiama formuojant kitų metų veiksmų planą.

7. Finansinių ir ekonominių rodiklių analizė ir vertinimas

Strategijos įgyvendinimo finansinių ir ekonominių rodiklių vertinimas atliktas trimis etapais:

- Sudarytas finansinis Strategijos įgyvendinimo planas,
- Įvertintos socialinės-ekonominės naudos, sukurtos įgyvendinant Strategiją, prielaidos,
- Apskaičiuota finansinė ir ekonominė dabartinė grynoji Strategijos priemonių įgyvendinimo vertė.

7.1. Finansinis Strategijos įgyvendinimo planas

Sudarant finansinį Strategijos įgyvendinimo planą, numatytų priemonių vykdymas įvertintas pinigine išraiška (žr. stulpelį „Lėšų poreikis 2016–2023 m.“). Nurodytos sumos apima visų viešųjų lėšų, reikalingų Strategijoje numatytiems veiksams įgyvendinti, kiekį: Klaipėdos m. sav. biudžeto, LR valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų lėšas. Nustatant viešųjų lėšų poreikį, atsižvelgta į esamą savivaldybės strateginį planavimą ir vyraujančias rinkos kainas, vertinant numatomų priemonių įgyvendinimą ekspertiniu / konsultaciniu požiūriu.

Nustatyta, jog 2016–2023 m. įgyvendinti Strategijoje numatyti priemonės reikia 7,738 mln. Eur viešųjų lėšų (Strategijos biudžeto pasiskirstymas pagal jos įgyvendinimo metus yra pateikiamas lentelėje „Finansinis ir ekonominis Strategijos įgyvendinimo vertinimas“).

Pažymėtina, jog didžioji dalis Strategijos biudžeto jau yra numatyta kitų KMS programų, veiksmų planų sudėtyje ir suplanuotuose asignavimuose. Skaičiuojama, jog 5,541 mln. Eur (72 % viso Strategijos biudžeto) numatytoms priemonėms įgyvendinti reikalingų lėšų jau yra įtraukta į kitus KMS strateginio planavimo dokumentus.

Finansinis Strategijos įgyvendinimo planas taip pat rėmėsi šiomis prielaidomis:

- Per daugiau nei 1 metus įgyvendintinių Strategijos priemonių lėšos per nurodytus laikotarpius buvo skirstomos tolygiai¹⁰,
- Nurodytos lėšos yra nominalios; biudžeto eilutės nebuvo pritaikytos pagal prognozuojamą infliaciją.

7.2. Socialinė-ekonominė Strategijos įgyvendinimo nauda

Socialinė-ekonominė nauda, sukuriama įgyvendinus Strategijoje numatytas priemones, vertinama atsižvelgiant į VšĮ CPVA (Centrinė projektų valdymo agentūra) 2016 m. gegužės 30 d. patvirtintą dokumentą „Konversijos koeficientų bei socialinės-ekonominės naudos (žalos) komponentų įverčių reikšmės“. Šie socialinės-ekonominės naudos įverčiai naudojami vietinio, nacionalinio ir tarptautinio lygmens projektų įgyvendinimo poveikiui vertinti; aktualūs sektoriai apima ir kultūrą bei turizmą. Vertinant socialinę-ekonominę Strategijos įgyvendinimo naudą, vadovautasi kompleksiniais visų priemonių rinkinio įgyvendinimo rodikliais, kadangi individuali kiekvieno iš Strategijoje numatytų didesnės apimties veiksmų kuriama nauda visuomenei turės būti identifikuota rengtinuose investicijų projektuose.

Pirmasis Strategijos įgyvendinimo socialinės-ekonominės naudos komponentas – padidėjusios vietinių ir užsienio turistų vidutinės dienos išlaidos. Daroma prielaida, jog, įgyvendinus Strategijos veiksmų plane numatytas priemones, tiek vietiniai, tiek užsienio turistai Klaipėdos mieste išleis po 3 proc. daugiau lėšų, nei prognozuota: ilgiau naudosis viešuoju transportu, papildomai apsilankys viešojo maitinimo įstaigose, įsigis bilietą į muziejų ar pan. Ekspertiniu vertinimu nustatytas ir prognozuotinas 5 proc. augimo rodiklis

¹⁰ Išskyrus 5.1 ir 5.2 skyriuose nurodytus atvejus.

pakeičiamas į 3 proc. atsižvelgiant į tai, jog ženkliai Strategijos įgyvendinimo priemonių dalis yra „minkštosios“ priemonės (savo ruožtu tokių priemonių įgyvendinimas skatins uostamiesčio lankytojų vartojimą netiesiogiai, todėl numatomi kuriamos vertės rodikliai atitinkamai mažinami). Laikant, jog didžioji dalis Strategijos priemonių bus įgyvendinta iki 2020 m., 2017–2023 m. laikotarpiu pirmojo vertės komponento dėka bus sukurta 34 tūkst. Eur socialinės-ekonominės naudos iš vietos ir apytikriai 1 mln. Eur – iš užsienio turistų.

Antrasis socialinės-ekonominės naudos komponentas – nacionalinių ir užsienio turistų pasiryžimas sumokėti už kiekvieną papildomą 1 val. apsilankymą kultūros objektuose. Daroma prielaida, jog, įgyvendinus Strategijoje numatytas paveldosaugos priemones, Lietuvos lankytojai Klaipėdos mieste praleis 3 val., o užsienio – 1,5 val. ilgiau, nei šiuo metu. Šį laiką lankytojai skirs susipažinti su atnaujintais kultūros paveldo objektais, lankysis sudarytuose istoriniuose maršrutuose, domėsis paženklintais objektais, lankysis įveikintų kultūros paveldo kompleksų ir objektų vietose. Tokiu būdu bus sukurama didžioji dalis Strategijos socialinės-ekonominės naudos: 2017–2023 m. ji įkainojama 1 mln. Eur vietinių ir 9,1 mln. Eur – užsienio lankytojų atveju.

Vertinant pirmus du Strategijos įgyvendinimo socialinės-ekonominės naudos komponentus, vadovautasi nekintančiu 2015 m. Klaipėdos turizmo informacijos centro teikiamu vietos ir užsienio lankytojų skaičiumi (110 tūkst. iš kurių 13,6 tūkst. – Lietuvos gyventojai).

Paskutinis Strategijos įgyvendinimo metu sukurtos socialinės-ekonominės naudos komponentas – Klaipėdos miesto gyventojų praleidžiamas susipažinimo su atnaujintais / įveikintais kultūros paveldo kompleksais / objektais laikas. Laikoma, jog 50 proc. nuolatinių uostamiesčio gyventojų per metus skirs bent 1 val. susipažinti su įvairių paveldosaugos iniciatyvų rezultatais: išbandys sudarytus kultūros paveldo maršrutus, domėsis ir seks specialiai ženklinamus objektus, nuvyks apžiūrėti atnaujintų kompleksų ir pan. 2017–2023 m. šis vertės komponentas sudarys 845 tūkst. Eur.

Visi socialinės-ekonominės Strategijos įgyvendinimo naudos komponentai nuo 2017m. sukurs 12,1 mln. Eur vertės. Pažymėtina, jog didžioji dalis Strategijoje numatytų priemonių kuria ilgalaikius rezultatus, todėl socialinė-ekonominė nauda, vertinama ilguoju laikotarpiu, būtų dar ženklesnė.

7.3. Finansinė ir ekonominė dabartinė grynoji Strategijos priemonių įgyvendinimo vertė

Toliau lentelėje pateikiama finansinių ir ekonominių lėšų srautų prognozė 2016–2023 m.

Lent. 2: Finansinis ir ekonominis Strategijos įgyvendinimo vertinimas

Finansinis ar ekonominis komponentas / suma Eur	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Iš viso:
Finansiniai kaštai (nominalūs)	-1 427 666	-2 045 167	-2 409 167	-1 000 000	-306 500	-221 500	-164 000	-164 000	-7 738 000
Finansiniai kaštai (diskont.)	-1 427 667	-1 947 778	-2 185 185	-863 838	-252 158	-173 551	-122 379	-116 552	-7 089 108
Vietinio turisto vidutinės dienos išlaidos	–	1 590	3 029	4 327	6 679	6 361	6 058	5 769	33 812
Iš užsienio atvykusio turisto vidutinės dienos išlaidos	–	48 965	93 267	133 238	205 653	195 860	186 534	177 651	1 041 168
Pasiryžimas sumokėti už kiekvieną papildomą 1 val. apsilankymą kultūros objekte, jei įtraukiamos tik laiko sąnaudos ir TPES (kelionės sąnaudų	–	49 167	93 651	133 788	206 501	196 668	187 303	178 384	1 045 462

metodas): nacionalinis lankytojas									
Pasiryžimas sumokėti už kiekvieną papildomą 1 val. apsilankymą kultūros objekte, jei įtraukiamos tik laiko sąnaudos ir TPES (kelionės sąnaudų metodas): užsienio lankytojas	–	428 373	815 948	1 165 641	1 799 166	1 713 492	1 631 897	1 554 188	9 108 705
Pasiryžimas sumokėti už kiekvieną papildomą 1 val. apsilankymą kultūros objekte, jei įtraukiamos tik laiko sąnaudos ir TPES: vietinis lankytojas	–	39 751	75 718	108 169	166 958	159 008	151 436	144 225	845 265

Finansinei ir socialinei-ekonominei Strategijos įgyvendinimo vertei apskaičiuoti pasirinktas investicijų projektuose naudojamas dabartinės grynosios vertės rodiklis. Jai rasti naudota tokio tipo viešosioms iniciatyvoms ir strateginiam planavimui rekomenduojama 5 proc. socialinė diskonto norma.

Finansinė dabartinė Strategijos įgyvendinimo vertė siekia -7 089 108 Eur. Neigiama šio rodiklio vertė reiškia, jog Strategijos įgyvendinimas, reikalaujantis ženklių finansinių viešųjų lėšų, nesukuria tiesioginių finansinių pajamų, todėl yra finansiškai negyvybingas. Vis dėlto, ekonominė grynoji Strategijos įgyvendinimo vertė, įvertinus kuriamą socialinę-ekonominę vertę, yra 4 985 304 Eur. Šis rodiklis leidžia laikyti Strategijos įgyvendinimo priemones **ekonomiškai vertingomis ir naudingomis Klaipėdos miestui**: numatytas viešųjų lėšų išlaidas viršija kur kas aukštesnę visuomenei kuriama socialinė ir ekonominė vertė.